

4.2 เผ่าย่อย **Digitariinae** Butzin in Willdenowia 6: 509. 1972; Clayton et al., Gen. Gram.: 296. 1986.

ช่อดอกแบบช่อกระจุก บางครั้งเป็นช่อแยกแขนง ช่อดอกย่อยแบนบนล่าง กาบช่อดอกย่อยล่างขนาดเล็กหรือไม่พบ กาบช่อดอกบนส่วนใหญ่จะยาวเท่ากับช่อดอกย่อย ดอกย่อยล่างลดรูปเหลือเพียงกาบล่าง ซึ่งเนือบางคล้ายเชื้อและยาวเท่ากับช่อดอกย่อย กาบล่างของดอกบน เนือคล้ายกระดาษถึงคล้ายกระดูกอ่อน และมีขอบเป็นเยื่อบางใสหุ้มกาบบน 1/2 เท่าหรือทั้งหมด พบ 1 สกุล คือ

สกุล **Digitaria** Heist. ex Fabricius; Veldkamp, Blumea 21: 1-80. 1973. Pohl, Fieldiana no. 4: 175-194. 1978; Clayton et al., Gen. Gram.: 298-299. 1986.

หญ้ายาวอายุฤดูเดียว หรือหลายฤดู ช่อดอกแบบช่อกระจุก ออกคล้ายนิ้วมือ หรือออกตามยาวของก้านช่อดอก ช่อดอกย่อยออกเป็น 2-3 แขนง กาบช่อดอกขนาดเล็กหรือไม่มี กาบช่อดอกบนยาวครึ่งหนึ่งหรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของความยาวช่อดอกย่อย พบ 1 ชนิด คือ

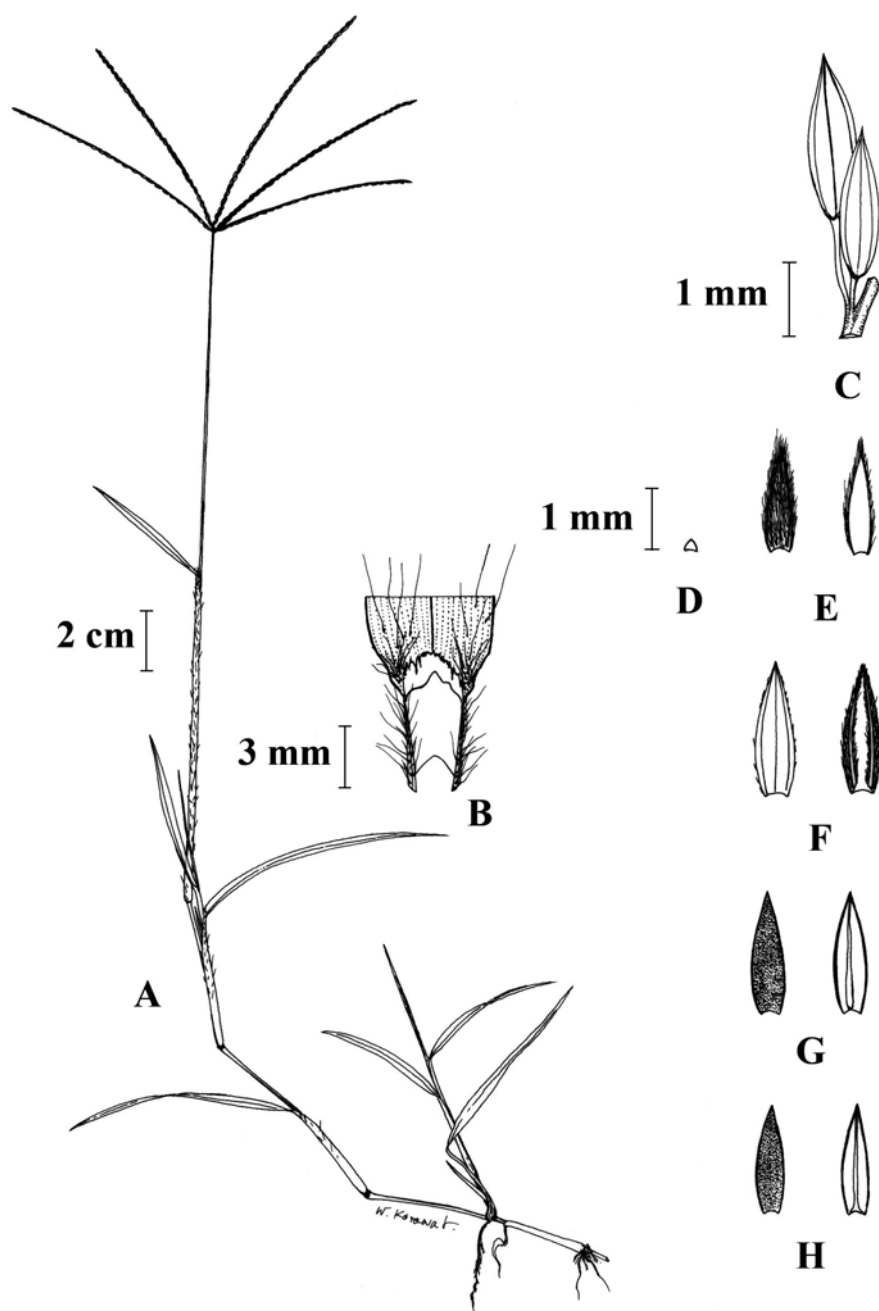
Digitaria microbachne (Presl) Henrard, in Meded. Rijks. Herb. n. 61: 13. 1930; Henrard, Blumea 1(1): 90-113. 1934; Bor, Grasses Burm. Ceyl. Ind. and Pakis. 1960: 302. 1960; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 151. 1965; Back and Bakh., Fl. Java 3: 567. 1968; Gilliland, Fl. Mal. 3: 194. 1971; Lazarides, Trop. Grasses 198. 1976; Chaiwiratnukul, The Taxonomic Study of the Genus Digitaria Fabr. ex Hall. In Thailand 1988: 88. 1988. –*Panicum microbachne* J.S. Presl ex C.B. Presl, Rel. Haenk. 1: 298. 1830. –*Digitaria pruriens* (Fischer ex Trin.).

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นโคงอเล็กน้อยตอนโคน สูง 40-50 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอก กาบข้อบวมพอง สีเขียว กลีบเลี้ยงใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.8-1.3 ซม. ยาว 15-17 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนสอบ ขอบจักซี่ฟัน ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 4.5-7 ซม. สั้นกว่าปล้อง กลีบเลี้ยง ขอบ มีขน ลิ่นใบเป็นเยื่อ ยาว 2.5 มม. ปลายมน ช่อดอกแบบช่อกระจุกประกอบจำนวน 3-6 ช่อ ยาว 9-12 ซม. ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 8-11 ซม. ยาว 12-13 ซม. ก้านช่อดอกยาว 29-35.5 ซม. แกนกลางช่อดอก เป็นเหลี่ยม ช่อดอกย่อยออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบสลับ ไร่ก้าน และมีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงหมด ช่อดอกย่อยรูปใบหอก แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.8 มม.

มีก้านยาว 2 มม. กาบช่อย่อยบนรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.3 มม. ยาว 0.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกือบมีเส้นบนกาบ 1 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ลดรูปก้างรูปใบหอกแกมรูปไข่ กว้าง 0.6 มม. ยาว 2.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขน มีเส้นบนกาบ 7 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ ก้างรูปใบหอก กว้าง 0.5 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เกือบมีเส้นบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.5 มม. ยาว 2.2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาค่อนข้างแข็ง ไม่มีเส้นบนกาบ ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยวรูปรี กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.5 มม. (ภาพที่ 34)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณขอบป่าเบญจพรรณ ป่าเบญจพรรณ พื้นที่เปิดโล่ง ออกดอกเดือนเมษายน

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *H. Koyama* T-61624 Chiang Mai (BKF 095385); *K. Larsen* et al. 28 Bangkok (BKF 26815), 1992 Bangkok (BKF 27091); *M. Tagawa* et al. T-10677 Lampang (BKF 45851); *S. Sirimongkol* 8 Kanchanaburi; *T. Smitinand* 3136 Bangkok (BKF 15766), 3662 Chantaburi (BKF 15544)

ภาพที่ 34 *Digitaria microbachne* (Presl.) Henrard

A. ลักษณะวิสัย

B. ลิ่นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อดอกย่อย

E. กาบช่อดอกบน

F. กาบล่างของดอกกลาง

G. กาบล่างของดอกบน

H. กาบบนของดอกบน

4.3 เผ่าย่อย *Setariinae* Dumort., Obs. Gram. Belg.; 137. 1824; Clayton et al., Gen Gram.: 268. 1986.

ช่อดอกย่อยแบบช่อแยกแขนง หรือแขนงเป็นช่อกระจุกและช่อดอกแบบช่อกระจุก ช่อดอกย่อยส่วนใหญ่แบนบนล่าง กาบช่อดอกย่อยล่างมีความผันแปร กาบช่อดอกย่อยบนและกาบล่างของดอกล่าง ปกติจะยาวเท่ากับช่อดอกย่อย ดอกย่อยล่างเพศผู้หรือเป็นหมัน หรือไม่มีกาบบน กาบล่างของดอกบน เนื้อคล้ายหนังหรือคล้ายกระดูกหรือบางกว่า ปกติจะมีขอบแคบ ๆ ปกคลุมถึงขอบของกาบบน แต่บางครั้งจะแบน พบ 13 สกุล คือ

รูปวิธานจำแนกสกุล

- 1 ช่อดอกย่อยร่วงเดี่ยว ๆ ไม่ถูกรองรับด้วยขนแข็ง หรือถ้ามีขนแข็งจะยังติดทนถึงแม้ว่าดอกจะร่วงไป
- 2 ช่อดอกย่อยเรียงบนช่อดอกแบบช่อแยกแขนงหรือช่อแยกแขนงแคบ หรือคล้ายช่อเชิงลด
- 3 ช่อดอกย่อยไม่ถูกรองรับด้วยขนแข็ง
 - 4 ช่อดอกย่อยเรียงบนช่อดอกแบบช่อแยกแขนงเปิดหรือช่อแยกแขนงแคบ
 - 5 ช่อดอกย่อยไม่แบนด้านโป่งด้าน กาบช่อดอกย่อยบนยาวเท่ากับช่อดอกย่อย .. 4.3.7 *Panicum*
 - 5 ช่อดอกย่อยแบนด้านโป่งด้านชัดเจน 4.3.3 *Cyrtococcum*
 - 4 ช่อดอกปกติเรียงบนช่อดอกแบบช่อเชิงลดคล้ายช่อแยกแขนง
 - 6 กาบล่างของดอกย่อยบนและกาบบน แข็ง และปลายของช่อดอกย่อยปิดแน่น ช่อดอกย่อยอาจจะ มีบ้างที่แบนด้านโป่งด้าน..... 4.3.11 *Sacciolepis*
 - 6 กาบล่างของดอกย่อยบนและกาบบนเนื้อคล้ายเยื่อ ปลายช่อดอกย่อยมีช่องว่าง ช่อดอกย่อยรูป ใบหอก 4.3.5 *Hymenachne*
- 3 ช่อดอกย่อยถูกรองรับด้วยขนแข็ง 1 หรือหลายอัน และคงอยู่เมื่อช่อดอกย่อยหลุดร่วง 4.3.12 *Setaria*
- 2 ช่อดอกย่อยเรียงบนแกนช่อดอกด้านเดียว ของช่อดอกแบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงลด ช่อเชิงลดหรือช่อกระจุก เรียงคล้ายนิ้วมือหรือกระจาย หายากที่ออกเดี่ยว
- 7 ช่อดอกย่อยแบนบนล่าง หรือทั้งหมดรูปทรงกระบอก กาบช่อดอกย่อยและกาบล่างของดอกล่าง ด้านหลังนูน หรือมีเพียงสันที่ปลายกาบ
 - 8 กาบช่อดอกย่อยและกาบล่างแบนข้าง และหนาอย่างละครึ่ง 4.3.1 *Acroceras*
 - 8 กาบช่อดอกย่อยและกาบล่างไม่เหมือนข้างบน

- 9 กาบช่อย่อยล่าง อยู่คนละด้านกับแกนกลางช่อดอกส่วนกาบ เช่น ช่อดอกย่อยอยู่ใกล้แกน
- 10 กาบช่อย่อยล่างพัฒนาดี แม้ว่าบางครั้งมีขนาดเล็ก
- 11 กาบช่อย่อยปลายเรียวแหลม หรือมีรยางค์
- 12 แผ่นใบรูปรียาว ช่อกระจะแน่น 4.3.4 *Echinochloa*
- 12 แผ่นใบรูปใบหอกถึงรูปไข่ ช่อดอกห่อ 4.3.6 *Oplismenus*
- 11 กาบช่อย่อยไม่มีรยางค์ ถ้าปลายเรียวแหลม ปลายกาบล่างของดอกบนจะเป็นดึ่งหนาม
- 13 กาบล่างของดอกบนปลายแหลม ไม่เป็นดึ่งหนาม 4.3.8 *Paspalidium*
- 13 กาบล่างของดอกบนปลายมน หรือเป็นดึ่งหนาม หรือเป็นรยางค์สั้น
..... 4.3.13 *Urochloa*
- 10 กาบช่อย่อยล่างไม่พบ ช่อดอกย่อยแบนข้างและนูนข้าง 4.3.9 *Paspalum*
- 9 กาบช่อย่อยล่าง อยู่ใกล้กับแกนกลางช่อดอก เช่น ช่อดอกย่อยอยู่ใกล้แกน
ไม่มีกาบช่อย่อยล่าง 4.3.2 *Axonopus*
- 7 ช่อดอกย่อยแบบข้าง รูปทรงกลมเบี้ยว กาบช่อย่อยบนรูปคล้ายเรือ และมีแถวของขนต่อมหรือขน
รูปตะขอ หรือขนแข็งระหว่างเส้นบนกาบ 4.3.10 *Pseudechinolaena*
- 1 ช่อดอกย่อยมีขนแข็งประดับรองรับ ช่อดอกย่อยร่วงพร้อมหรือไม่พร้อมกับขนแข็งกับขนแข็ง กาบล่าง
ของดอกบนมีรอยย่นตัดขวาง ขนแข็งติดทน 4.3.12 *Setaria*

4.3.1 *Acroceras* Stapf, Fl. Trop. Afr. 9: 621. 1940; Clayton et al., Gen. Gram.: 279-280. 1986.

ลำต้นทอดนอน ช่อดอกแบบกระจะกว้าง ช่อดอกย่อยรูปไข่ กาบล่างของดอกบน ส่วนบนเป็นยอด
สั้น(crest) จากการสำรวจพบ 1 ชนิด คือ

Acroceras tonkinense (Balansa) C.E. Hubb. ex. Bor in Ind. Fr. Rec. Bot. 1: 3,78. 1938.; - *A. sparsum*
Stapf ex Ridl., l. C. 229.; - *Panicum tonkinense* Balansa., l. C. 140; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 149.
1965.

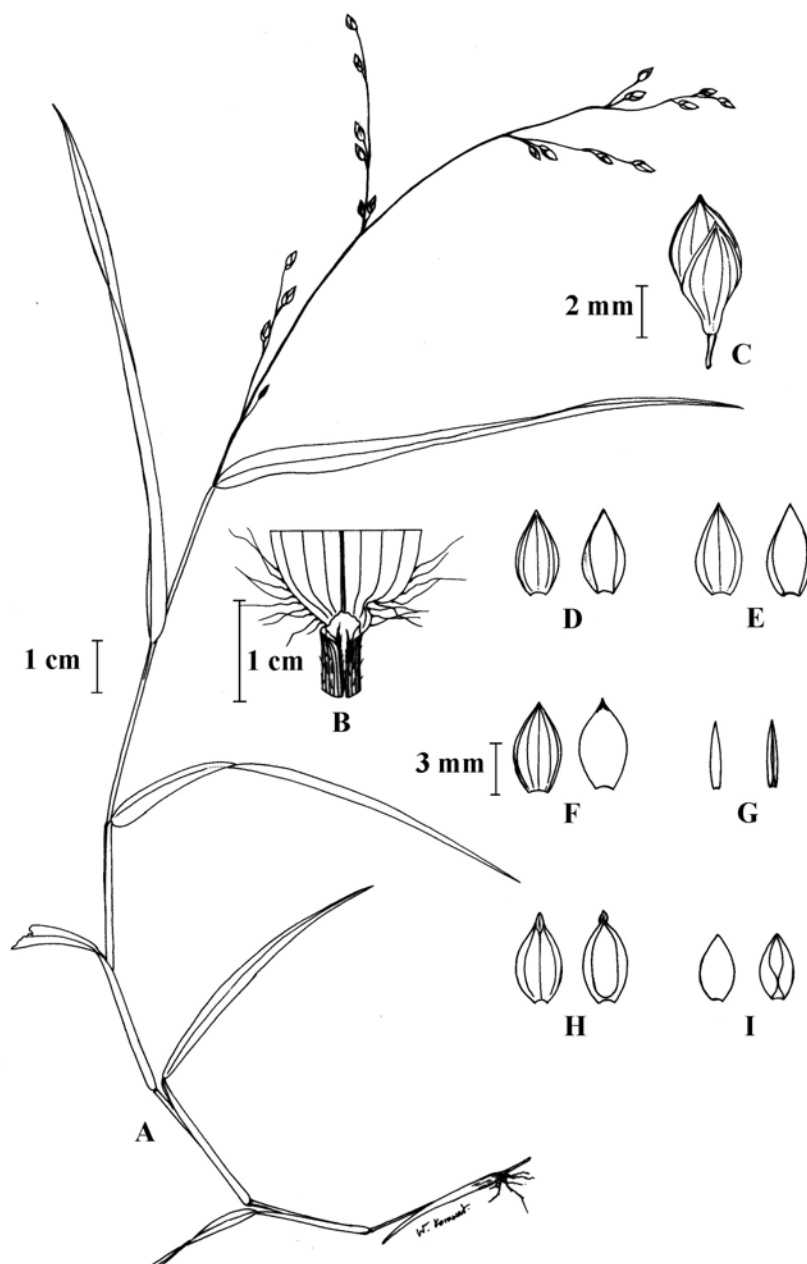
ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้า มีไหล ลำต้นเหนือดินสูง 20-35 ซม. เลื้อยทอดนอนยาว 15-30 ซม.
การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ มีรากตามโคนต้น ขอบววมพอง สีนํ้าตาลอ่อน มีขน ใบแผ่นใบรูปแถบ

กว้าง 0.7-1.5 ซม. ยาว 5-13 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบจักซี่ฟัน ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 2.5-4.7 ซม. ลึนกว่าปล้อง มีขน ขอบมีขน ลึนใบเป็นเยื่อปลายมน คอใบสีน้ำตาลอ่อน เกลี้ยง **ช่อดอก**แบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 4-8 ซม. ยาว 14-16 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม **ช่อดอกย่อย**ออกเป็นคู่ มีก้านและไร้ก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงหมด ช่อดอกย่อยรูปรี แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1.8 มม. ยาว 4.8-5.1 มม. มีก้านยาว 1 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 2 มม. ยาว 4 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปขอบขนาน แกมรูปไข่กลับ กว้าง 1.8 มม. ยาว 4.7 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 7 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาลังรูปรี กว้าง 2.1 มม. ยาว 4.5 มม. ปลายเป็นติ่งหนาม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบบนรูปใบหอกแกมรูปไข่ กว้าง 0.5 มม. ยาว 3.4 มม. ปลายแหลม เนื้อบางใส เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาลังรูปรี กว้าง 2 มม. ยาว 4.3 มม. ปลายเป็นติ่งหนาม เนื้อหนา เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปรี กว้าง 1.7 มม. ยาว 3.8 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสรตัวผู้ 3 อัน รูปกรวยขนาดยาว 0.5 มม. เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 1.5 มม. อับเรณูยาว 2.5 มม. สีเหลือง (ภาพที่ 35)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณขอบป่าเบญจพรรณ ป่าดิบ เส้นทางศึกษาธรรมชาติเนินกุศดอย และเส้นทางคอยต่องปะแล ของอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ออกดอกเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน

ชื่อไทย: หญ้ากาบไผ่

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 9187 Trat (BK 28011); *J.F. Maxwell* 71-239 Chantaburi (BK 49373); *S. Sirimongkol* 1 Kanchanaburi; *Y. Paisooksantivathana* y1952-86 Phrae (BK 59958).

ภาพที่ 35 หญ้ากาบไผ่ *Acroceras tonkinense* (Balansa) C.E. Hubb. ex. Bor

A. ลักษณะวิสัย

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อย่อยล่าง

E. กาบช่อย่อยบน

F. กาบล่างของดอกล่าง

G. กาบบนของดอกล่าง

H. กาบล่างของดอกบน

I. กาบบนของดอกบน

4.3.2 สกุล *Axonopus* P.Beauv., Ess. Agrostogr. 12, 154. 1812. Pohl, Fieldiana no. 4: 71-86. 1978.

ลำต้นเป็นไผ่ ก้านช่อดอกตั้งขึ้นจากกาบใบหรือชอกใบ ช่อดอกแบบช่อกระจับแคบ แบน ช่อดอกย่อยเรียงสลับ มีก้านสั้น กาบช่อดอกล่างไม่มี กาบช่อดอกบนติดตรงข้ามจากแกนกลาง ดอกล่างลดรูปเหมือนกับกาบล่าง และ กาบช่อดอกบน ดอกบนสมบูรณ์เพศ พบ 1 ชนิด คือ

Axonopus compressus (Sw.) P. Beauv., Ess. Agrostogr. 12, 154. 1812. – *Milium compressum* Sw. Pohl, Fieldiana no. 4: 78-80. 1978.

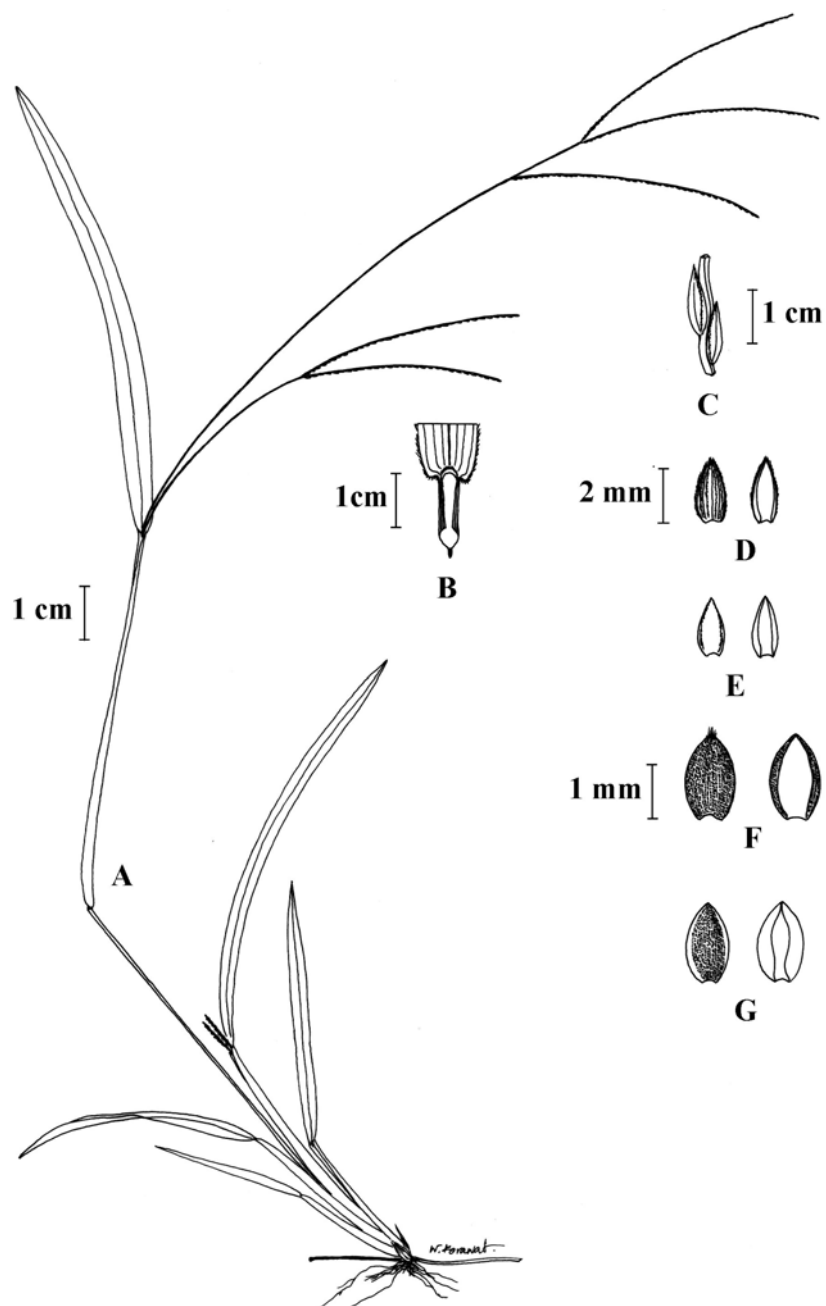
ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีไผ่ ลำต้นโคงงอเล็กน้อยตอนโคน 19-31 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอกกาบ ขอบวมพอง สีเขียว มีขน ปล้องแบน ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.5-0.8 ซม. ยาว 5.5-9.5 ซม. ปลายมน โคนตัด ขอบมีขน ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 3.5-9.5 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นซี่และปลายเป็นขน ยาว 0.3 มม. ปลายตัด คอใบ สีเขียว มีขน **ช่อดอก**แบบช่อเชิงลดประกอบจำนวน 2-3 ช่อ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 1.1-2.5 ซม. ยาว 5-7 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม เกลี้ยง **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ ไร่ก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อย แบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปขอบขนาน แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1 มม. ยาว 2.5 มม. กาบช่อดอกบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.9 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง สีเขียว มีขนยาวนุ่ม มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ลดรูป กาบบนรูปรี กว้าง 0.8 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปรี กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.7 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา มีขนเป็นกระจุกบริเวณปลายกาบ ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.6 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.6 มม. อับเรณูยาว 0.8 มม. สีเหลือง ฝังไข้อยู่เหนือวงกลีบ รูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยวรูปรี กว้าง 0.5-0.8 มม. ยาวประมาณ 1.1-1.2 มม. (ภาพที่ 36)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณที่โล่ง ใกล้ที่ทำการอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ และบริเวณที่ทางเดินที่เนินกุศดอย ของอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ออกดอกเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์

ชื่อไทย: หญ้าปากควาย (Peninsular) หญ้ามาเลเซีย (Central)

ชื่อสามัญ: Savanna grass, Carpet grass

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง : *C. Niyomdham* et al. 1629 Narathiwat (BKF 088473); S. Sirimongkol 101 Kanchanaburi.

ภาพที่ 36 หญ้ามาเลเชีย *Axonopus compressus* P. Beauv.

A. ลักษณะวิสัย

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อย่อยบน

E. กาบล่างของดอกล่าง

F. กาบล่างของดอกบน

G. กาบบนของดอกบน

4.3.3 สกุล *Cyrtococcum* Stapf in Fl. Trop. Afr. 9: 15, 745. 1917; Clayton et al., Gen. Gram.: 279. 1986.

ลำต้นทอดนอนกับพื้นแล้วตั้งขึ้น ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงเปิด ช่อดอกย่อยแบนข้าง ผิวเกลี้ยงไม่มี
รยางค์ กาบช่อดอกย่อยรูปคล้ายเรือ ผิวเกลี้ยง ดอกล่างไม่มีเพศ ดอกบนสมบูรณ์เพศ จากการสำรวจพบ 3 ชนิด คือ

1 ก้านช่อดอกย่อยทั้งหมดสั้นกว่าความยาวของช่อดอกย่อย 2) *C. oxyphyllum*

1 ก้านช่อดอกส่วนใหญ่ยาวกว่าความยาวของช่อดอกย่อย

2 กาบใบมีน้อยกว่ายาวกว่า 2.5 ซม. กาบช่อดอกบนและก้างล่างของดอกล่างยาวเท่ากัน

ช่อดอกแคบ 3) *C. patens*

2 กาบใบมีน้อยกว่ายาวกว่า 3.5 ซม. กาบช่อดอกบนสั้นกว่าก้างล่างของดอกล่างเห็นชัดเจน ช่อดอก

ขนาดใหญ่ และกว้าง 1) *C. accrescens*

1) *Cyrtococcum accrescens* (Trin.) Stapf, Duist., Suppl. Gard. Bull. Sing. 57: 46. 2005. –*Panicum accrescens* Trin., Sp. Gram. Ic. 1: pl. 88. 1827. –*C. patens* var. *latifolium* (Honda) Ohwi, in Acta phytotax. Geobot. 11: 47. 1924; Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 235. 1925; Jansen, Reinwardtia 2 (2): 257. 1953; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 150. 1965; Gilliland, Fl. Mal. 3: 149. 1971; Keng et al., Concise Fl. Sing., Monocot. 2: 160. 1998; Forest Botany Division, Thai Pl. Name Tem Smitinand 2001: 167. 2001.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นโคงงอเล็กน้อยตอนโคน สูง 20-50 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอก กาบ มีรากตามโคนต้น ขอบววมพอง สีม่วง สีเขียว มีขนและเกลี้ยง ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1-1.8 ซม. ยาว 7-10 ซม. ปลายแหลม โคนมน ขอบเรียบ ผิวใบมีขน กาบใบยาว 2.5-3.5 ซม. ยาวกว่าปล้อง มีขน ขอบมีขน เส้นใบเป็นซี่และปลายเป็นขน ยาว 1-1.5 มม. ปลายมน คอใบสีขาว ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 8-18 ซม. ยาว 15-22 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม เกลี้ยง ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อย แบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปไข่ แบนด้านโป่งด้าน กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.3-1.5 มม. มีก้านยาว 0.2-6 มม. กาบช่อดอกล่างรูปไข่ กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.1 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกบน รูปรี กว้าง 0.3-0.5 มม. ยาว 1 มม. ปลายมน เนื้อบาง มีขนต่อมบริเวณปลายกาบ มีเส้นบนกาบ 3 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ ก้างล่างรูปไข่กลับ กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน

ต่อมบริเวณปลายกาบ เส้นบนกาบ 5 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล้างรูปรี กว้าง 0.3-0.6 มม. ยาว 1.1 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาแข็ง เป็นมัน เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปใบหอก กว้าง 0.2 มม. ยาว 1.2 มม. ปลายแหลม เนื้อแข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 มม. อับเรณูยาว 0.5 มม. สีเหลือง

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าเบญจพรรณ ขอบป่าเบญจพรรณ ของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติโป่งปู้ร้อน ที่ระดับความสูง 200 ม. ออกดอกเดือนพฤษภาคม

ชื่อไทย: หญ้าจาด (ตราด) หญ้าร่าด (สตูล)

ชื่อสามัญ: Diffuse Panic Grass

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 20592 Phetchaburi (BK 28754); *C. Chermisrivathana* 14 Tak (BK 38524); *C. Phengkklai et al.* 12445 Nakhon Si Thammarat (BKF 128538); *Ch. Charoenphol et al.* 3785 Satun (BKF 53973); *G. Murata et al.* T-38326 Phitsanulok (BKF 110052); *K. Iwatsuki et al.* T10932 Chiang Rai (BKF 41749); *K. Larsen et al.* 40847 Surat Thani (BKF 123467); *M. Tagawa et al.* T323 Loei (BKF 34837); *P. Suvarnakoses* 203 Nakhon Si Thammarat (BKF 5846), 1753 Yala (BKF 100307); *S. Sirimongkol* 7 Kanchanaburi; *T. Shimizu et al.* T-11539 Phitsanulok (BKF 45819); *T. Smitinand* 2855 Surat Thani (BKF 12733); *Th. Sorensen et al.* 1216 Chiang Mai (BKF 270022); *Umpai* 461 Chiang Mai (BK 50306), 473 Lampang (BK 50328); *Yingyong* y283-80 Chiang Mai (BK 57648).

2) *Cyrtococcum oxyphyllum* (Steud.) Stapf in Hook., Ic. Pl. t3096. 1922. –*Panicum oxyphyllum* Hochst. ex Steud., Syn. Pl. Gram. 65. 1854. –*P. pilipes* Nees et Arn. ex Buese in Miq., Pl. Junghn. 3: 376. 1854; Ridl., Materials Fl. Mal. Pen 3: 141. 1907; Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 233. 1925; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 150. 1965.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นโคงงอเล็กน้อยตอนโคน สูง 20-40 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอก กาบ มีรากตามโคนต้น ขอบววมพอง สีเขียว เกลี้ยง ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.8-1.9 ซม. ยาว 5-17 ซม.

ปลายเรียวแหลมแหลม โคนมน ขอบหยักซี่ฟัน ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 3-4.5 ซม. ยาวกว่าหรือเท่ากับ ปล้อง เกลี้ยง ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นเชือก ยาว 1.5 มม. ปลายมน คอใบเกลี้ยง **ช่อดอก**แบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 1.5-3.5 ซม. ยาว 5-8.7 ซม. ก้านช่อดอกยาว 4.5-6 ซม. แกนกลางช่อดอกแบน เป็นเหลี่ยม **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ แบนด้านโป่งด้าน กว้าง 1 มม. ยาว 2.2-2.3 มม. มีก้านยาว 0.5-1 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 0.4 มม. ยาว 1.4 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีขนบริเวณสันกลาง กาบ มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปรี กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.7 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ละครูป กาบล่าง รูปขอบขนาน กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.7 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี กว้าง 0.6 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม มีรอยนูนบริเวณใกล้ๆ ปลายกาบ เนื้อหนาค่อนข้าง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบน รูปใบหอก กว้าง 0.4 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาค่อนข้าง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกลี้ยงมี 3 อัน รูปกรวย เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 มม. อับเรณูยาว 0.8 มม. สีเหลืองส้ม รังไข่อยู่เหนือวงกลีบรูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง (ภาพที่ 37)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าดิบแล้ง ของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไ้ม้รักษ์ ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง: หล้าไข่เหาดอกแน่น

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 8156 Nakhon Ratchasima (BK 28199), 11501 Chumphon (BK 28677), 17646 Nakhon Ratchasima (BK 28694); *B. Sukkri* 64 Chiang Mai (BKF 34130); *Bunnak* 546 Chanthaburi (BKF 17655); *C. Chermisrivathana* 424 Chiang Mai (BK 38325); *C. Chermisrivathana et al.* 1829 Loei (BK 50705); *C. Phengkhai* 603 Nakhon Ratchasima (BKF 28445); *C.F. van Beusekom et al.* 3728 Kanchanaburi (BKF 63968), 4162 Chaiphaphum (BKF 61389); *Kasin* 402 Chiang Mai (BK 34701); *M. Tagawa et al.* T-1204 Loei (BKF 34776); *O. Petrmitr* 58 Phayao (BKF 121269); *Pradit* 592 Nakhon Ratchasima (BK 35235); *Rabil* 326 Trang (BK 28198); *S. Phengnaren* 521 Nakhon Ratchasima (BKF 37443); *S. Sirimongkol* 33 Kanchanaburi; *T. Smitinand* 2073 Loei (BKF 10897), 5508 Chanthaburi (BKF 21320); *Th. Sorensen et al.* 1803 Chiang Mai (BKF 27061).

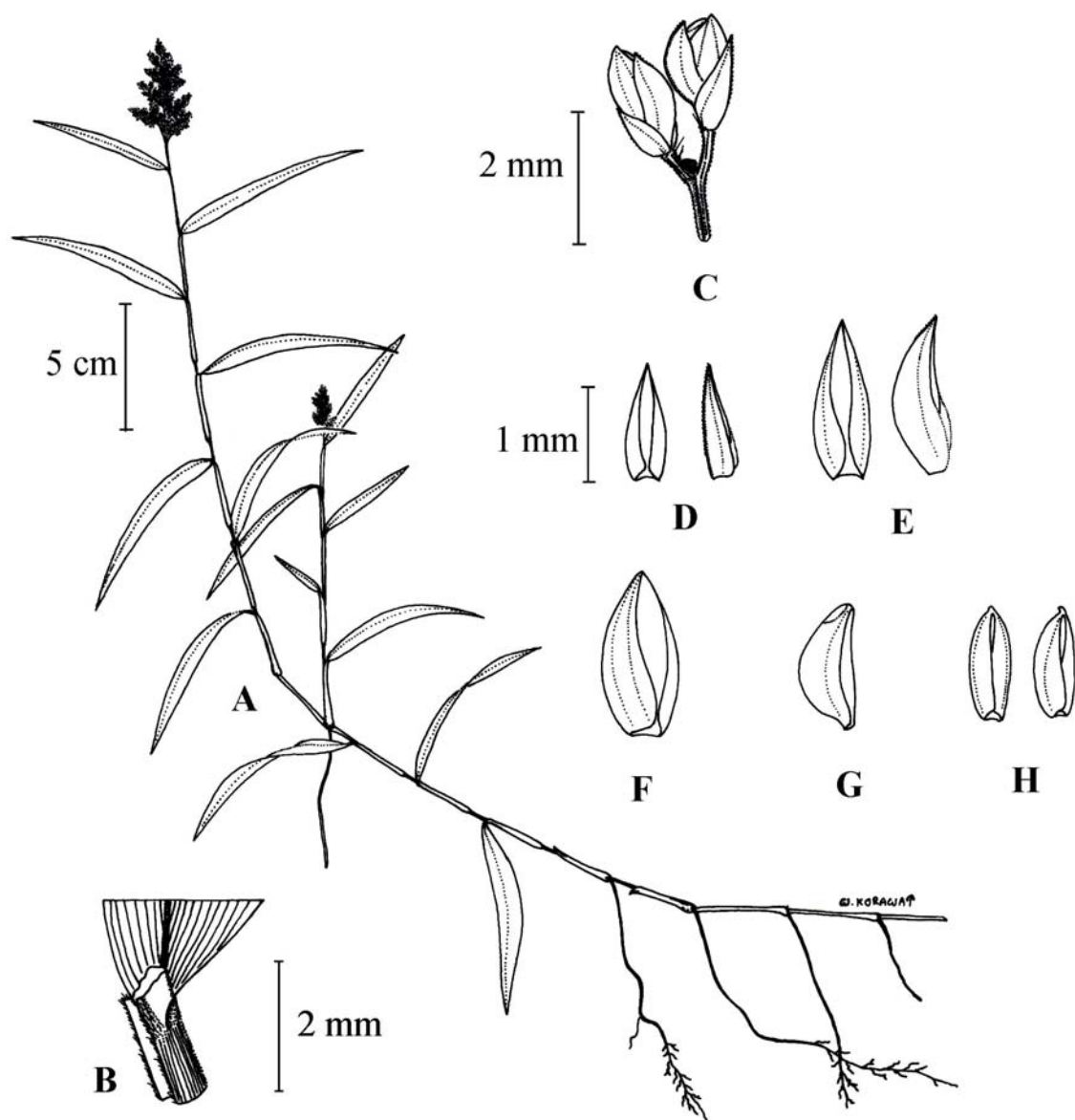
3) *Cyrtococcum patens* (L.) A. Camus in Bull. Mus. Hist. Nat. Paris 27: 118. 1921.—*Panicum patens* L., Sp. Pl. ed. 1. 58. 1753, non Ridl., Materials Fl. Mal. Pen. 3: 142. 1907.—*Cyrtococcum carinatum* Stapf ex Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 233. 1925.—*C. trigonum* sensu Burkill, Dict. Econ. Prod. 744; Jansen, Reinwardtia 2: 257. 1953; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 151. 1965; Gilliland, Fl. Mal. 3: 148. 1971; Duist., Suppl. Gar. Bull. Sing. 57: 48. 2005.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้น โกงงอเล็กน้อยตอนโคนสูง 32-40 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอก กาบข้อบวมพอง สีเขียวใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 6-10 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 2.3-2.5 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบมีขน เส้นใบเป็นเชื้อและปลายเป็นขน คอใบสีขาว มีขน **ช่อดอก**แบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 7-9 ซม. แกนกลางช่อดอก เป็นเหลี่ยม มีขน **ช่อดอกย่อย**ออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ แบนด้านโป่งด้าน กว้าง 0.9-1 มม. ยาว 1.8-1.9 มม. มีก้านยาว 0.3-3.8 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 0.4 มม. ยาว 1.1 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนบริเวณเส้นบนกาบ มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนต่อม มีเส้นบนกาบ 3 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างรูปขอบขนานแกมไข่กลับ กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปรี กว้าง 0.3 มม. ยาว 1.2 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเชื้อ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปรี กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.6 มม. ปลายมน เนื้อหนา แข็ง เป็นมัน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.3 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เกลี้ยง **ผล** ขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปรี กว้าง 0.5 มม. ยาวประมาณ 1.1 มม.

นิเวศวิทยา: พบบริเวณ ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง ของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไ้ม้ยักษ์ ออกดอกเดือน ตุลาคม

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: A.F.G. Kerr 7989 Lop Buri (BK 28197), 13808 Satul (BK 28194), 9255 Trang (BK 28195), 19814 Ranong (BK 28738); C. Phengkhai 573 Nakhon Ratchasima (BKF 28758); 3338 Nakhon Ratchasima (BKF 55947); G. Murata et al. T-3879 Si Sa Ket (BKF 110429); H. Koyama T-61390 Loei (BKF 095384), T-61602 Loei (BKF 095379); J. Sadakorn 216 Phangnga (BK 53605); K. Larsen 9574 Kanchanaburi (BKF 27126); K. Larsen et al. 41068 Songkhla (BKF 123418);

Put 4194 Surat Thani (BK 28819), 4364 Nakhon Ratchasima (BK 28828); *R. Geesink* et al. 5033 Phangnga (BKF 57217); *S. Phengnaren* 196 Chonburi (BKF 32127); *S. Sirimongkol* 32 Kanchanaburi; *T. Smitinand* 5692 Trat (BKF 21521); *T. Smitinand* et al. 245 Trat (BKF 4979).

ภาพที่ 37 หญ้าไข่มุกดอกแน่น *Cyrtococcum oxyphyllum* (Steud.) Stapf

A. ลักษณะนิสัย

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อดอกล่าง

E. กาบช่อดอกบน

F. กาบล่างของดอกล่าง

G. กาบล่างของดอกบน

H. กาบบนของดอกบน

4.3.4 สกุล *Echinochloa* P. Beauv., Essai Agrost. 53, 161 (1812); Pohl, Fieldiana no. 4: 194-201. 1978.

ช่อดอกแบบช่อกระจุกประกอบ ช่อดอกย่อยรูปไข่แบนบนล่าง กาบช่อดอกย่อย เนื้อบางถึงเนื้อคล้าย
หนัง ปลายแหลม บางครั้งมีริยางค์ กาบล่างเนื้อแข็งผิวมันยาวเท่ากับความยาวของช่อดอกย่อย ขอบหุ้มกาบ
บน ดอกล่างเพศผู้หรือไม่มีเพศ ดอกบนสมบูรณ์เพศ จากการสำรวจพบ 2 ชนิด คือ

รูปวิธานจำแนกชนิด

- 1 ลำต้นเป็นกอ ตั้งตรง ไม่มีลิ้นใบ ช่อดอกย่อยยาวไม่เกิน 3 มม. 1) *E. colonum*
- 1 ลำต้น เลื้อยทอดนอนตอนโคน หรือทอดนอนมีลิ้นใบเป็นขนยาว 2 มม ช่อดอกย่อยยาวมากกว่า 3 มม.
..... 2) *E. picta*

1) ***Echinochloa colonum* (L.) Link;** Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 222. 1925. –*Panicum colonum* L. in Ridl.,
Materials Fl. Mal. Pen. 3: 132. 1907; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 152. 1965; Gilliland, Fl. Mal. 3: 167.
1971; Pohl, Fieldiana no. 4: 195. 1978; Keng et al., Concise Fl. Sing., Monocots 2: 164. 1998; Forest
Botany Botany, Thai Pl. Name Tem Smitinand 2001: 212. 2001; Duist., Suppl. Gar. Bull. Sing. 57: 62.
2005.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นโคงอเล็กน้อยตอนโคน สูง 40-60 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอก
กาบ ขอบววมพอง สีน้ำตาล กลี้งใบ แผ่นใบ รูปแถบ กว้าง 0.3-0.7 ซม. ยาว 10-26.5 ซม. ปลายแหลม
โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบ ยาว 4-7 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบเกลี้ยง ลิ้นใบไม่มี คอใบมี
ขน ช่อดอกแบบช่อกระจุกประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 6.5-9 ซม. ช่อกระจุก กว้าง
0.5 ซม. ยาว 1-1.8 ซม. แกนกลางช่อดอก เป็นเหลี่ยม มีขน ก้านช่อดอกยาว 6-8 ซม. ช่อดอกย่อย
ออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกด้านเดียว มีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อย
แบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1.2-1.3 มม. ยาว 2.9-3 มม. มีก้านยาว
0.3 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปรี กว้าง 1 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนสั้น มีเส้นบนกาบ 3
เส้น กาบช่อดอกย่อยบนรูปรี กว้าง 1.2 มม. ยาว 2.8 มม. ปลายแหลมเข้ม เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 3 เส้น
ดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างรูปขอบขนาน กว้าง 1 มม. ยาว 2.5 มม. ปลาย

แหลม เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบน รูปรี กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. ปลายมน เนื้อบางคล้าย
เยื่อ กลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปรี กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. ปลาย
เป็นติ่งมน เนื้อหนา กลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปรี กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.8 มม. ปลายแหลม เนื้อ
หนา แข็ง เป็นมัน กลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกล็ด มี 2 อัน รูปกรวย เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณู
ยาว 0.6 มม. อับเรณูยาว 1 มม. สีเหลือง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบรูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสร
เพศเมีย มี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง ผลขนาดเล็กเมล็ดเดี่ยว รูปรี กว้าง 1 มม. ยาว 1.2-1.5 มม.
(ภาพที่ 38)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง ข้างทาง บริเวณที่ชื้นแฉะ บ้านห้วยปากคอก ออกดอกเดือนมิถุนายน

ชื่อไทย: หญ้าก้นแก (กรุงเทพฯ) หญ้าข้าวนก (สุพรรณบุรี, กาญจนบุรี) หญ้านกเขา (นครราชสีมา) หญ้าปล้อง
นก (เชียงใหม่)

ชื่อสามัญ: Bird's rice, Jungle Rice

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *C. Phengkklai* 404 Nakhon Ratchasima (BKF 28489); *D. Bunpheng* 67 Loei (BKF 5654); *E. Smith* 1015 Bangkok (BK 28036); *F. Floto* 7312 Nakhon Ratchasima (BKF 2 7256); *G. Murata* et al. 16184 Kanchanaburi (BKF 61592), 37247 Buri Ram (BKF 08349), 37696 Surin (BKF 120349), T-51372 Kalasin (BKF 091747); *H. Koyama* T-61329 Loei (BKF 095391); *Jaray* 298 Songkhla (BK 23657); *K. Larsen* 10505 Kanchanaburi (BKF 30085); *K. Larsen* et al. 709 Phitsanulok (BKF 54962); *Parikarn* et al. 43 Surin (BK 61184); *Put* 2603 Angthong (BK 28022), s.n. Bangkok (BK 33565); *S. Sirimongkol* 117 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 435 Ratchaburi (BK 37395); *T. Koyama* et al. T-15298 Phuket (BKF 72090); *T. Shimizu* et al. T-7755 Prachuap Khiri Khan (BKF 41743); *T. Smitinand* 4606 Mae Hong Son (BKF 21527), 5405 Bangkok (BKF 21102); *Vacharee* 810 Nakhon Sawan (BK 61861).

2) *Echinochloa picta* (J. König) P.W. Michael; Clayton, Fl. Zambesiana Vol. 10(3):57. 1989. —*E. stagina* auct., non (Retz.) P. Beauv.; Bor, The Grass Bur. Cey. Ind. and Pakis. 1960: 311; Gilliland, Fl.

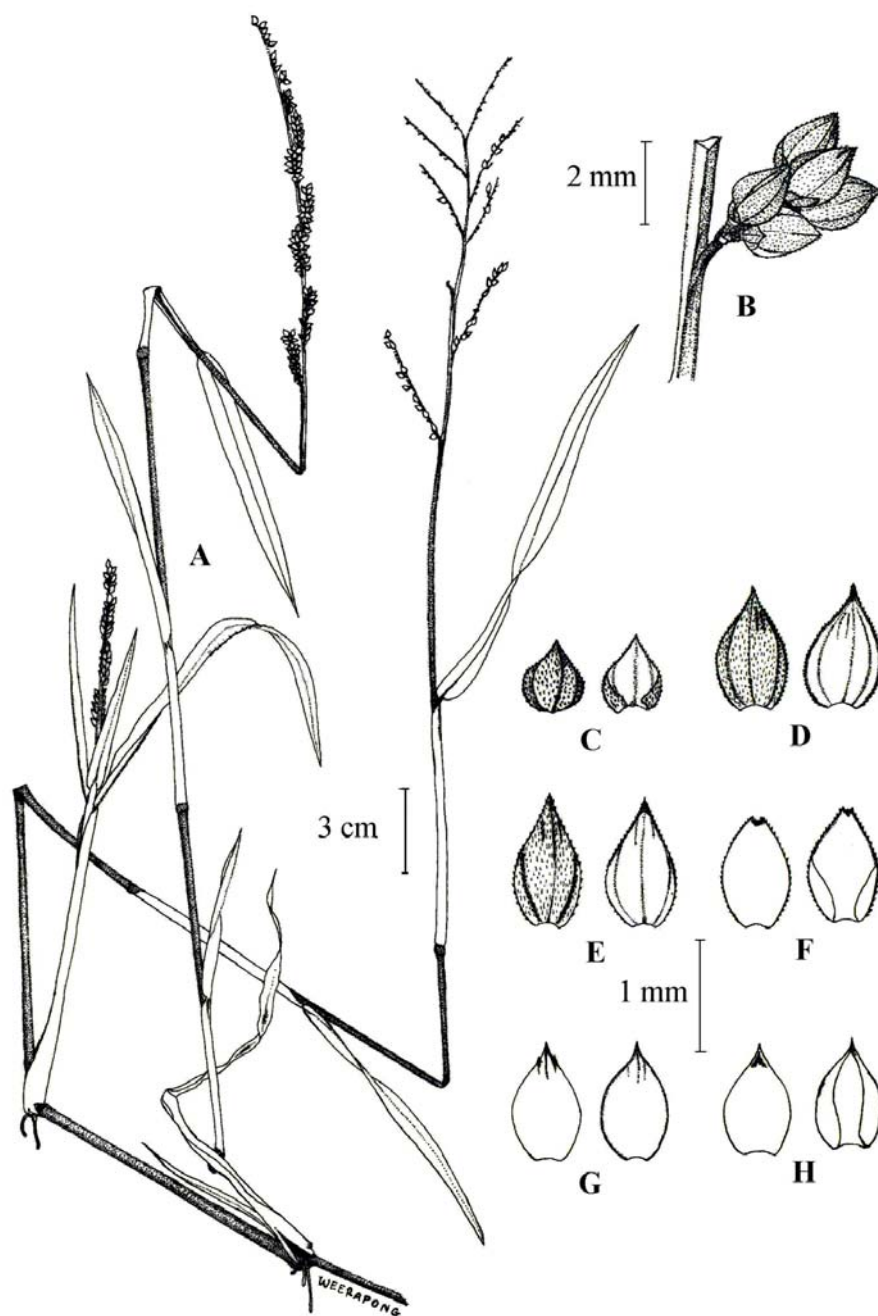
Mal. 3: 311. 1971; Keng et al., Concise Fl. Sing. 2, Monocots: 164. 1998; Duist., Suppl. Gar. Sing. 57: 62. 2005.

หญ้าอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยทอดนอนยาว 60-100 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ มีรากตามโคนต้น ขอบววมพอง สีม่วง สีเขียว กลีบเลี้ยง ใบแผ่นใบ รูปแถบ กว้าง 1-1.4 ซม. ยาว 15-42 ซม. ปลายแหลม โคนมน ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 12-14 ซม. ยาวกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบ มีขน ลิ่นใบเป็นขน ยาว 2 มม. ปลายมน กอใบมีขน **ช่อดอก**แบบช่อช่อกระจุกแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 1-2 ซม. ยาว 9-16 ซม. ช่อกระจุกจำนวน 7-9 ช่อ กว้าง 0.8-1 ซม. ยาว 1.5-5.5 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม มีขน **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปขอบขนานแบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 2 มม. ยาว 5 มม. มีก้านยาว 0.5-1 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด กว้าง 2 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปขอบขนาน กว้าง 2 มม. ยาว 5.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) เพศผู้ กาล้างรูปขอบขนาน กว้าง 2 มม. ยาว 4 มม. ปลายเป็นรูปร่างยาว 3.5 มม. เนื้อบาง มีขน มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบน รูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 1.6 มม. ยาว 4 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนบริเวณขอบกาบ ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสรตัวผู้ 3 อัน รูปถ้วย เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 มม. อับเรณูยาว 1.5 มม. สีเหลือง ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล้างรูปรี กว้าง 2 มม. ยาว 4 มม. ปลายเป็นติ่ง เนื้อหนาแข็ง เป็นมัน มีขนบริเวณปลายกาบ ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปรี กว้าง 1.8 มม. ยาว 3.2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา ไม่มีเส้นบนกาบ เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.5 มม. อับเรณูยาว 1.5-2 มม. สีเหลือง ฝังไข่อู้อยู่เหนือวงกลีบรูปทรงกลมมี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขน ยาวนุ่มสีม่วง **ผล**ขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปทรงกลม กว้าง 1.6 มม. ยาว 1.8 มม.

นิเวศวิทยา: พบบริเวณที่ชื้นและ ริมน้ำ ของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติโป่งพุร้อน ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อสามัญ: Barnyard Millet.

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 7067 Bangkok (BK 28029); *B. Hansen et al.* 10986 Chiang Mai (BKF 53006); *H.P. Nootboom et al.* 765 Chiang Mai (BKF 48937); *S. Sirimongkol* 158 Kanchanaburi; *Th. Sorensen et al.* 2006 Bangkok (BKF 27068); *Y. Paisuksantivata* y1692-85 Chiang Mai (BK 59380).

ภาพที่ 38 หญ้าข้าวนก *Echinochloa colonum* (L.) Link

- A. ลักษณะวิสัย
- B. ช่อดอกย่อย
- C. กาบช่อย่อยล่าง
- D. กาบช่อย่อยบน

- E. กาบล่างของดอกล่าง
- F. กาบบนของดอกล่าง
- G. กาบล่างของดอกบน
- H. กาบบนของดอกบน

4.3.5 สกุล *Hymenachne* P. Beauv., Essai Agrost. 48 (1812); Bor, Grasses Ind. Burm. Cey. 1: 313-314. 1960; Pohl, Fieldiana no. 4: 259-263. 1978; Norsaengsri et al., Thai For. Bull. (Bot.) 33: 94-100. 2005.

ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงแคบรูปรีคล้ายช่อดอกแบบช่อเชิงลด ช่อดอกย่อย มีก้านสั้น รูปใบหอกแบนด้านล่าง ดอกย่อยล่างไม่มีเพศมีแต่กาบล่าง ดอกย่อยบนสมบูรณ์เพศ กาบล่างและกาบบน เนื้อคล้ายกระดาษ ผิวมัน จากการสำรวจพบ 1 ชนิด คือ

Hymenachne amplexicaulis (Rudge) Nees; Pohl, Fieldiana no. 4: 261. 1978; Keng et al., Concise Fl. Sing. 2: 170. 1998; Duist., Suppl. Gar. Sing. 57: 76. 2005. – *H. acutigluma* (Steud.) Gilliland, Fl. Mal. 3: 155. 1971. – *H. myuros* auct., non Humb, Bonpl. & Kunth; Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 230. 1925. – *Panicum myurus* auct., non Humb., Bonpl. & Kunth; Ridl., Materials Fl. Mal. Pen. 3: 135. 1907 (excluding Singapore). – *Panicum acutigluma* Steud; Norsaengsri et al, Thai For. Bull. (Bot.) 33: 94-100. 2005.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีไหล ลำต้นเลื้อยทอดนอนยาว 1-3 ม. การแตกกิ่งแบบ อยู่บนอกกาบ มีรากตามโคนต้น ช่อบวมพอง สีน้ำตาล กลีบเลี้ยง ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1-1.7 ซม. ยาว 12-35.5 ซม. ปลายแหลม โคนมน มีขน ขอบเรียบ ผิวใบมีขนค่อม เส้นใบมีเส้นบนกาบเห็นชัดเจน 13-15 เส้น กาบใบยาว 7-10 ซม. สั้นกว่าปล้อง กลีบเลี้ยง ขอบกลีบเลี้ยง เส้นใบเป็นเชือก ยาว 1.5 มม. ปลายมน คอใบสีขาว กลีบเลี้ยง ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง แคบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 0.7-0.8 ซม. ยาว 15-30 ซม. แกนกลางช่อดอกกลม กลีบเลี้ยง ก้านช่อดอกยาว 12-14 ซม. ช่อดอกย่อยออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้านและไม่มีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน ช่อดอกย่อยรูปใบหอก แบนด้านข้าง กว้าง 0.9 มม. ยาว 4.3 มม. มีก้านยาว 0.5 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 0.4 มม. ยาว 1 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลีบเลี้ยง มีเส้นบนกาบ 1 เส้น กาบช่อดอกย่อยบนรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 0.5 มม. ยาว 3 มม. ปลายเรียวแหลม เนื้อบาง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น เป็นสันนูนและมีดิ่งหนามตามเส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างรูปใบหอก กว้าง 0.5 มม. ยาว 3.8 มม. ปลายเรียวแหลม เนื้อบาง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น มีขนตามเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 0.6 มม. ยาว 2.6 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 0.4 มม. ยาว 2.3 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสรตัวผู้ 2 อัน รูปกรวย กว้าง 1 มม. ยาว 0.2 มม.

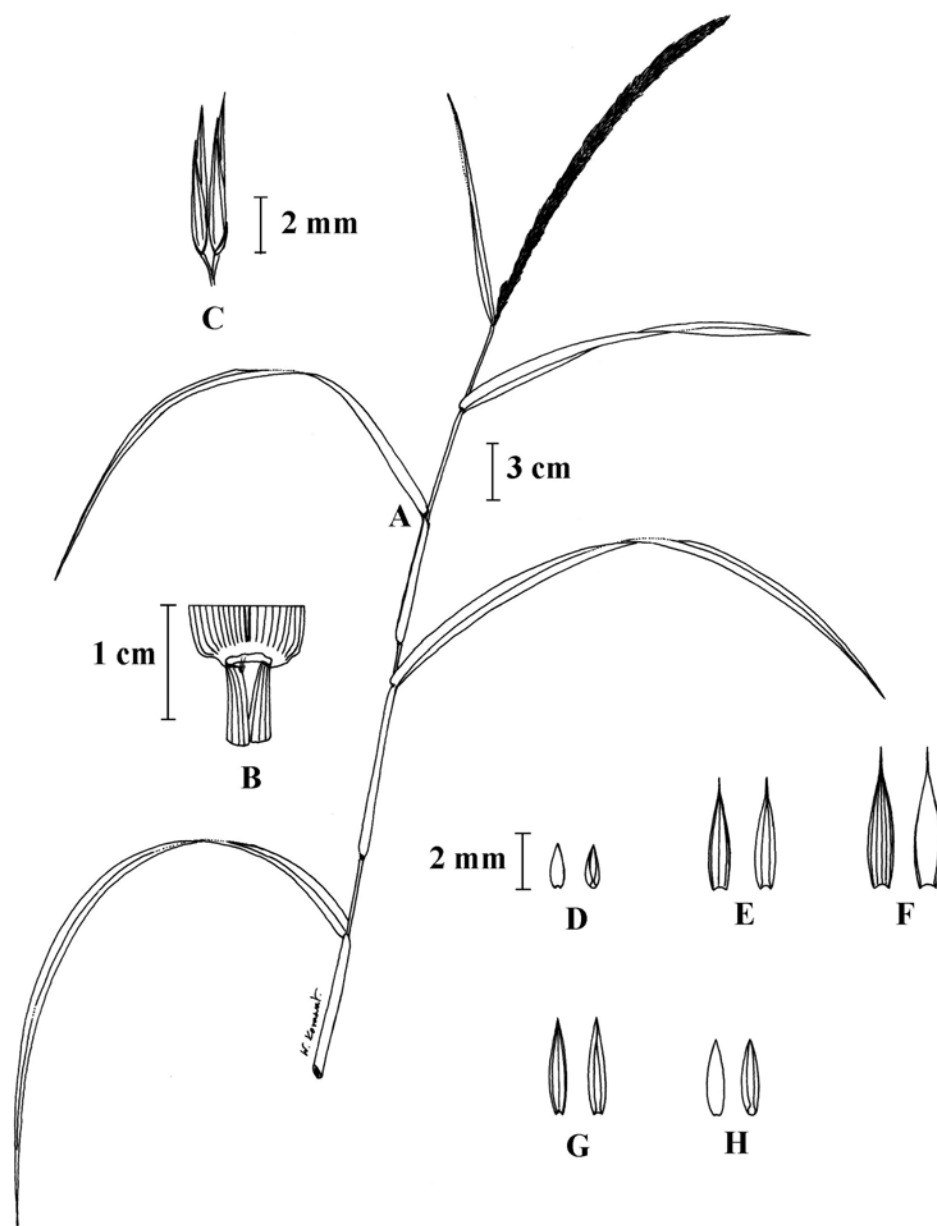
เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.5 มม. อับเรณูยาว 0.6 มม. สีเหลือง ฝังไข่อ้อยู่เหนือวงกลีบ รูปใบหอก มี 1 ช่อ มีออกล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีเหลือง (ภาพที่ 39)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณริมน้ำพื้นที่ชื้นแฉะ บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไทรโยค ออกดอกเดือนมิถุนายน

ชื่อไทย: หญ้าถอดปล้อง, หญ้าปล้อง (กรุงเทพฯ); ริมป่า, คัมโป (มาเลเซีย-นราธิวาส)

ชื่อสามัญ: Swamp Panic Grass

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *C. Niyomdham* 792 Narathiwat (BKF 083189), 1122 Narathiwat (BKF 083629); *J.F. Maxwell* 86-876 Yala (BKF 090266); *Kasin* 328 Bangkok (BK 37472); Pradit 660 Udon Thani (BK 35265); *S. Sirimongkol* 128 Kanchanaburi; *Y. Paisooksantivatana* y2146-87 Surat Thani (BK 60061).

ภาพที่ 39 หญ้าปล้อง *Hymenachne amplexicaulis* (Rudge) Nees

A. ช่อดอก	E. กาบช่อย่อยบน
B. ลิ้นใบ	F. กาบล่างของดอกล่าง
C. ช่อดอกย่อย	G. กาบล่างของดอกบน
D. กาบช่อย่อยล่าง	H. กาบบนของดอกบน

4.3.6 สกุล *Oplismenus* P.Beauv., Fl. Owar. 2: 14. 1810; Clayton et al., Gen Gram.: 268. 1986.

แผ่นใบรูปไข่หรือรูปหอก ช่อดอกแบบช่อกระจุก ช่อดอกย่อยแบนข้าง ดอกย่อยแบบเดี่ยว กาบช่อดอกย่อยยาวไม่เกินครึ่งหนึ่งของความยาวช่อดอกย่อย ปลายมีรยางค์ กาบล่างและกาบบนเนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ผิวมันปลายกาบล่างมีขอคั่นแข็ง จากการสำรวจพบ 1 ชนิด คือ

Oplismenus compositus (L.) Beauv., Agrost. 54. 1812; Ridl., Material Fl. Mal. Pen. 3: 145. 1907; Ridl., Fl. Mal. Pen. 5 : 221. 1925 (both excluding Singapore); Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 152. 1965; Veldkamp, Fl. Mal. Bull. 12: 234. 1999; Duist., Suppl. Gard. Sing. 57: 95. 2005. —*O. africanus* Wood, Natal Pl.: 165. 1908 (non P. Beauv., 1812). —*O. decompositus* Nees in Endl., Prodr. Fl. Norfolk.: 19. 1833. —*O. elatior* P. Beauv., l.c. 54. 168. 1812. —*O. jacquinii* Kunth, Rev. Gram. 1: 44. 1829. —*O. lanceolatus* (Retz.) Kunth., l.c. 45. —*O. pratensis* Roem. & Schult., Syst. Veg. 2: 597, 1827. —*O. sylvaticus* Roem et Schult., l.c. 481. —*O. granulata* Nees & Arn. ex Watt in Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 148. 1965. —*Panicum compositum* L.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้า มีไหล ลำต้นเหนือดินสูง 30-60 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอก กาบ มีรากตามโคนต้น ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 3.7-10.7 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบมีขนละเอียด ผิวใบมีขนกระจาย กาบใบยาว 1.7-3.5 ซม. สั้นกว่าปล้อง มีขน กระจายตามเส้นกาบ ขอบมีขนอ่อนนุ่ม เส้นใบเป็นเชื้อและปลายเป็นขน ช่อดอกแบบช่อกระจุกประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 4-4.5 ซม. ยาว 12-16 ซม. ก้านช่อดอกยาว 27-29 ซม. แกนกลางช่อดอกกลม ช่อดอกย่อยออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ ไร่ก้านและมีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบ ร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปใบหอกแกมรูปไข่ แบนด้านข้าง กว้าง 0.1 ซม. ยาว 0.2-0.22 ซม. มีก้านยาว 0.2 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปใบหอกแกมรูปไข่ กว้าง 0.4 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลมมีรยางค์ยาว 6.5 มม. เนื้อบาง มีขนสั้นนุ่ม มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลมมีรยางค์ยาว 1 มม. เนื้อบาง มีขนสั้นนุ่ม มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลมเป็นขอคั่น เนื้อบาง มีขนยาว ๆ บาง ๆ มีเส้นบนกาบ 5 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปไข่ กว้าง 0.7 มม. ยาว 2 มม. ปลายเป็นขอคั่น เนื้อหนา เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบบนรูปไข่ กว้าง 0.5 มม. ยาว 2 มม.

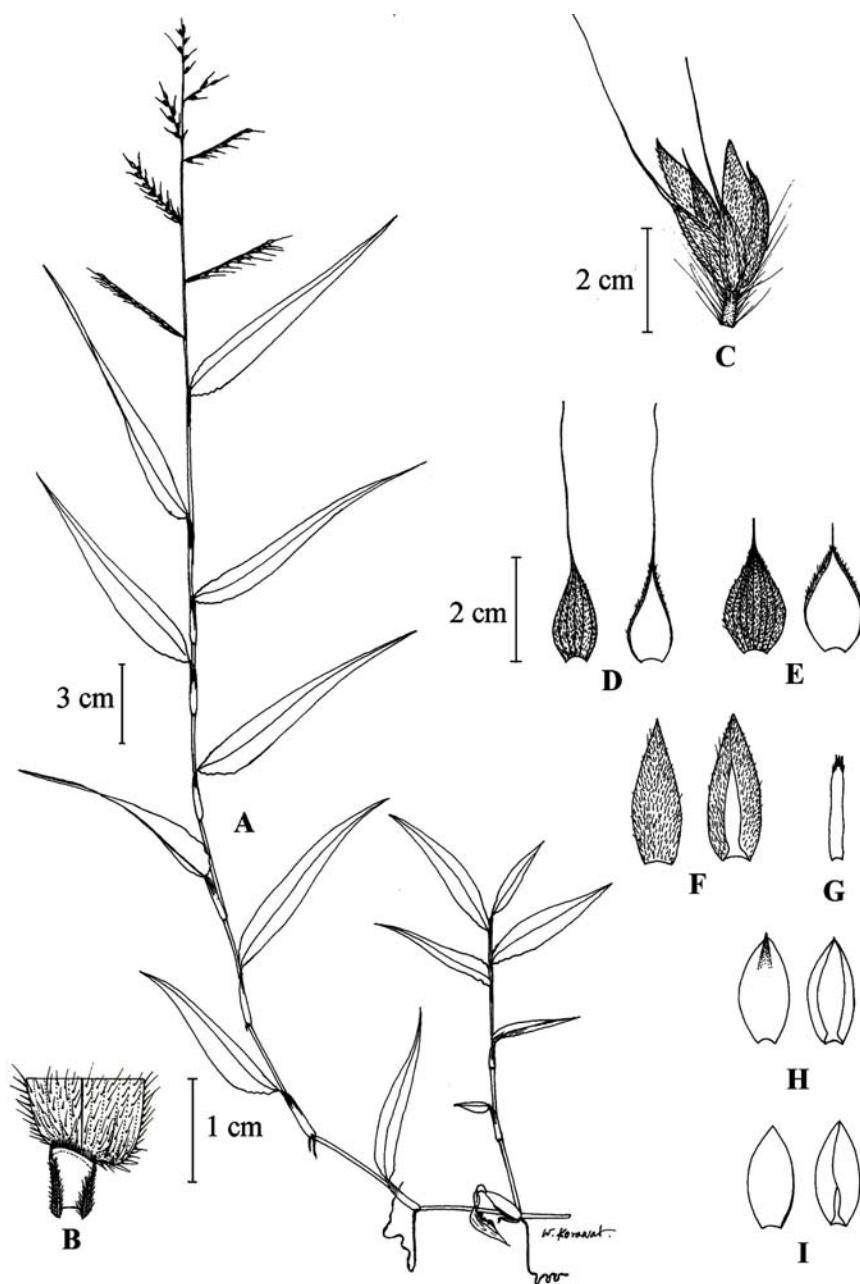
ปลายแหลม เนื้อหนา เกี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกล็ดมี 2 อัน รูปกรวย กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.5 มม. อับเรณูยาว 1.2 มม. สีเหลือง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ รูปไข่มี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนขาวนุ่มสีม่วง ผลรูปรี ยาว 1.5-1.6 มม. (ภาพที่ 40)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าเบญจพรรณ ที่ระดับความสูง 200 ม. ของป่า 72 พรรษา หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไผ่ยักษ์ และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติโป่งพุร้อน ออกดอกเดือนธันวาคม

ชื่อไทย: หญ้าไข่มวงดา (เลข) หญ้ากระดุกไก่ (นครสวรรค์) หญ้าคอ (สุราษฎร์ธานี) หญ้าเหนียวหมา (ระยอง)

ชื่อสามัญ: Common wood grass.

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A. Chantanamuck* 177 Sakon Nakhon (BK 36224); *A. Marcan* 1850 Saraburi (BK 28056); *A.F.G. Kerr* 11171 Surat Thani (BK 28061), 11798 Ranong (BK 28060), 17985 Chanthaburi (BK 28052), 19819 Kanchanaburi (BK 28062); *C. Chermisrivathana* et al. 1934 Chon Buri (BK 52587); *C. Hambananda* 354 Nakhon Ratchasima (BKF 108375); *C. Phengklai* 659 Nakhon Ratchasima (BKF 28545); *C. Phengklai* et al. 12917 Chon Buri (BKF 130048); *D.J. Collins* 1921 Chon Buri (BK 28049); *Pradit* 568 Nakhon Ratchasima (BK 35266); *Pradit* et al. 367 Khon Kaen (BK 33925); *Prayad* 566 Phitsanulok (BK 39360); *Put* 2117 Nakhon Sawan (BK 28063), 2665 Chai Nat (BK 28065), 3191 Prachuap Khiri Khan (BK 28055), 4306 Nakhon Ratchasima (BK 28050); *S. Sirimongkol* 56 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 243 Rayong (BK 36677); *T. Boonkird* 49 Chiang Mai (BK 50291); *T. Shimizu* et al. T- 21534 Kanchanaburi (BKF 079360); *T. Smitinand* 3655 Chanthaburi (BKF 15543); *Umpai* 219 Krabi (BK 37906); *Vacharapong* 254 Phetchabun (BK 42334); *Y. Paisooksantivata* y1943-86 Phrae (BK 59822).

ภาพที่ 40 หญ้าไผ่แมงดา *Oplismenus compositus* (L.) Beauv.

A. ลักษณะวิสัย

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อย่อยล่าง

E. กาบช่อย่อยบน

F. กาบล่างของดอกล่าง

G. กาบบนของดอกล่าง

H. กาบล่างของดอกบน

I. กาบบนของดอกบน

4.3.7 สกุล *Panicum* L., Sp. Pl. 1: 55. 1753; Pohl, Fieldiana no. 4: 350-329. 1978; Rahman, Kew Bull. 49(3): 485-488. 1991.

ช่อดอกย่อยแบบช่อแยกแขนงกว้าง ช่อดอกย่อยแบนบนล่าง มีช่อดอกย่อย 2 ดอก กาบช่อดอกย่อยผิวบางเปราะ กาบบนเนื้อคล้ายหนัง กาบบนเป็นแผ่นแบน เนื้อหนาโอบล้อมด้วยขอบของกาบล่าง กลีบเกล็ด 2 อัน จากการสำรวจพบ 4 ชนิด คือ

รูปวิธานจำแนกชนิด

- 1 ช่อดอกย่อยยาวมากกว่า 3 มม. หญ้าอายุหลายปี 3) *P. maximum*
- 1 ช่อดอกย่อยยวมน้อยกว่า 3 มม. หญ้าอายุปีเดียวหรือหลายปี
 - 2 ดอกย่อยล่างลดรูปเหลือเพียงกาบล่าง 4) *P. notatum*
 - 2 ดอกย่อยล่างมีทั้งกาบล่าง และกาบบน
 - 3 ลำต้นทอดเลื้อย กาบช่อดอกย่อยล่างมีความยาวมากกว่า 1/2 เท่า ของช่อดอกย่อย ... 2) *P. incommum*
 - 3 ลำต้นโค้งงอเล็กน้อยตอนโคน กาบช่อดอกย่อยล่างมีความยาวน้อยกว่า 1/2 เท่า ของช่อดอกย่อย 1) *P. auritum*

1) *Panicum auritum* L., Sp. Pl.: 55.1753; Ridl., Materials Fl. Mal. Pen. 3: 226. 1907; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 153. 1965; Gilliland, Fl. Mal. 3: 137. 1971; Veldkamp, Blumea 41: 187. 1996; Keng et al., Concise Fl. Sing. 2: 174. 1998. –*P. archboldii* Hitchc., Brittonia 2: 121. 1936. –*P. insulicolum* Steud., Syn. Pl. Glum. 1: 78. 1854. –*P. javanum* Nees et Buse in (Miq., Pl. Jungh.: 367. 1854. –*P. saigonense* Mez, Bot. Jahrb. 56: 2 1921. –*Sacciolepis aurita* (Presl) A. Camus in Lecomte, Fl. Gen. I.-C. 7: 459. 1922.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นโค้งงอเล็กน้อยตอนโคน สูง 40-128 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอก กาบ มีรากตามโคนต้น ขอบววมพอง สีม่วง เกลี้ยง ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1-2 ซม. ยาว 10-36 ซม. ปลายแหลม โคนรูปหัวใจ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 7.5-12 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นเยื่อปลายเป็นขน ยาว 0.6 มม. ปลายตัด คอใบสีเขียว ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 2.5-5 ซม. ยาว 25-50 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม มีหนาม ก้านช่อดอกยาว 10-15 ซม.

ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน ช่อดอกย่อยรูปขอบขนาน แบนด้านบน ด้านล่าง กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.7-2.8 มม. มีก้านยาว 1-3 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปขอบขนาน กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาลังรูปใบหอก กว้าง 0.6 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ยง เส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบน รูปใบหอก กว้าง 0.3 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาลังรูปใบหอก กว้าง 0.6 มม. ยาว 2.4 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง กลี้ยง มีรอยข่นเล็กน้อย ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบน รูปใบหอก กว้าง 0.5 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง มีขนบริเวณปลายกาบ ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกล็ดมี 2 อัน รูปกรวย ขนาด กว้าง 0.2 มม. ยาว 0.3 มม. เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.3 มม. อับเรณูยาว 1.2 มม. สีเหลือง ฝังไขอยู่เหนือวงกลีบ รูปทรงกลมมี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยวรูปรี กว้าง 0.5-0.8 มม. ยาวประมาณ 1-1.3 มม.

นิเวศวิทยา: พบบริเวณที่โล่ง ตามร่องน้ำ ที่ขึ้น บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไ้มักษ์ ออกดอกเดือน เมษายน

ชื่อพื้นเมือง: หญ้าก้องแกน (ตรัง); หญ้าปล้อง, หญ้าปล้องอ้อ (กาญจนบุรี)

ชื่อสามัญ: Giant panic grass

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 6452 Bangkok (BK 28163), 6988 Bangkok (BK 28165), 22004 Trang (BK 43793), 6988 Bangkok (BK 28165); *Bunnak* 160 Chanthaburi (BKF 10949); *B. Sangkhachand* et al. 1350 Narathiwat (BKF 42259); *C. Phengkklai* 273 Kanchanaburi (BKF 28111); *C. Phengkklai* et al. 12918 Chon Buri (BKF 130049); *Chirayupin* 61 Krabi (BK 33022); *D. Bunpheng* s.n. Bangkok (BKF 08528); *J. Sadakorn* 5 Krabi (BK 27959); *K. Bunchuai* 1254 Chiang Mai (BKF 38018); *M. Tagawa* et al. T-1035 Loei (BKF 34749); *P. Suvarnakoses* 1608 Satul (BKF 25201); *Prayad* 1348 Narathiwat (BK 41775); *Put* 99 Kanchanaburi (BK 28801), 2057 Srakao (BK 28097); *Rabil* 280 Trang (BK 28098), 337 Trang (BK 28099); *R. Geesink* et al. 4912 Ranong (BKF 61310);

S. Sirimongkol 104 , 128 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 94 Prachin Buri (BK 36620), 2560 Kanchanaburi (BK 49946); *T. Smitinand* 2212 Trat (BKF 16861); *Umpai* s.n. Phatthalung (BK 28166).

2) ***Panicum incommutum* Trin.**, Gram. Panic. 200. 1826; Harada et al., Weed. in High. N. Thai. 17. 1987; Hsu, Taiwan Grasses. 555. 1975. —*P. sarmentosum* , Fl. Bri. Ind. 7: 54. 1896. Non Roxb. 1820. Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 153. 1965.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นเลื้อยทอดนอน สูง 30-50 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ ข้อ บวมพอง สีเขียว เกลี้ยง ปล้องมีขน ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.7-2.2 ซม. ยาว 5.8-28 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนมน หรือรูปหัวใจ ขอบมีขน ผิวใบมีขน กาบใบยาว 3.5-13.5 ซม. สั้นกว่าปล้อง มีขน ขอบมีขน เส้นใบเป็นเชื้อและปลายเป็นขน ปลาย ดัด ข้อดอกแบบข้อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่งกว้าง 6.5-11 ซม. ยาว 8-20.5 ซม. แกนกลางข้อดอกเป็นเหลี่ยม มีขน ข้อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงข้อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของข้อดอกย่อย แบบร่วงง่าย ข้อดอกย่อยรูปรี แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 0.9-1 มม. ยาว 2 มม. มีก้านยาว 0.5-1.5 มม. กาบช่อย่อยล่างรูปไข่กลับ กว้าง 0.7 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน เส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อย่อยบนรูปไข่กลับ กว้าง 1 มม. ยาว 1.9 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน เส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาล่างรูปรี กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขน เส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปรี กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล่างรูปรี กว้าง 0.7 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายมน เนื้อหนา แข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกล็ด มี 2 อัน รูป เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.4 มม. อับเรณูยาว 0.8 มม. สีเหลือง ฝังไขอยู่เหนือวงกลีบรูปรี มี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง

นิเวศวิทยา: พบบริเวณพื้นที่เปิด พื้นที่ถูกทำลาย ข้างทาง เส้นทางไปหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไ้มักษ์ เส้นทางไปบึงน้ำทิพย์ ออกดอกเดือนธันวาคม

ชื่อไทย: หญ้าไข่มุก (ลำปาง)

ชื่อสามัญ: Scandent Panic.

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 6696 Chiang Mai (BK 28139); *C. Phengkklai et al.* 12918 Chon Buri (BKF 130049); *C. Chermisrivathana* 354 Chiang Mai (BK 37347); *D.J. Collins* 1903 Chon Buri (BK 28153); *M. Tagawa et al.* T-1035 Loei (BKF 34749); *P. Suvarnakoses* 1277 Loei (BKF 16578); *Pradit* 717 Nong Khai (BK 35253); *Prayad* 567 Phitsanulok (BK 39363); *S. Sirimongkol* 64 Kanchanaburi; *T. Smitinand* 2212 Trat (BKF 16861); *Vacharapong* 088 Chumphon (BK 41286); *Winit* 1888 Lampang (BK 28778); *Y. Paisooksantivata* y1495-84 Tak (BK 60631).

3) *Panicum maximum* Jacq., Collect. Bot. 1: 76. 1786; Hafliger & Scholz, Grass. Weed. 1: 83. 1980; Hsu, Taiwan Grasses 557. 1975.; *P. Jumentorum* Pers., Syn. Pl. 1: 83. 1805.; *P. Heynii* Roth, Nov. Pl. Sp. 49 1821.; *P. sparsum* Schumacher, Beskr. Guin. Pl. 64. 1827.; *P. pamplemoussense* Steud., Syn. Pl. Glum. 1: 71. 1854.; *P. maximum* var. *hissutissimum* (Steud.) Oliver, Trans. Linn. Soc. 29: 171. 1875. *P. giganteum* Mez. In Bot. Jahrb. 34: 143. 1904. Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 153. 1965.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้า ลำต้นเหนือดินสูง 10-150 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ ข้อ บวมพอง สีม่วง มีขน ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.4-1.2 ซม. ยาว 5-36 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบ เรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 6.5-17 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบเกลี้ยง ลิ่นใบเป็นเยื่อและปลายเป็นขน **ช่อดอก**แบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 8-19 ซม. ยาว 5-36 ซม. แกนกลางช่อดอก เป็น เหลี่ยม เกลี้ยง ก้านช่อดอกยาว 30-53 ซม. **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มี ก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อย แบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปรี แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1 มม. ยาว 3.8 มม. มีก้านยาว 1.5 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง เส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปขอบขนาน กว้าง 1 มม. ยาว 3.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง เส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาล่างรูปขอบขนาน กว้าง 1 มม. ยาว 3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง เส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปใบหอก กว้าง 0.5 มม. ยาว 3 มม. ปลายมน เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล่างรูปรี กว้าง 0.8 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปไข่กลับ กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกล็ดมี 2 อัน เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับ เรณูยาว 0.8 มม. อับเรณูยาว 1.2 มม. สีเหลือง

นิเวศวิทยา: พบบริเวณที่โล่ง พื้นที่ที่ถูกทำลาย ข้างทาง ออกดอกเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม

ชื่อไทย: เสือแครง (ภาคใต้) หญ้ากินนี (ทั่วไป)

ชื่อสามัญ: Guinea Grass

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* s.n. Nakhon Ratchasima (BK 28120); *C. Phengklai* et al. 12577 Chon Buri (BKF 130105); *S. Sirimongkol* 77 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 743 Maha Sarakham (BK 37578); *T. Smitinand* 4841 Nakhon Ratchasima (BKF 18486); *Y. Paisooksantivata* y460-80 Rayong (BK 57787).

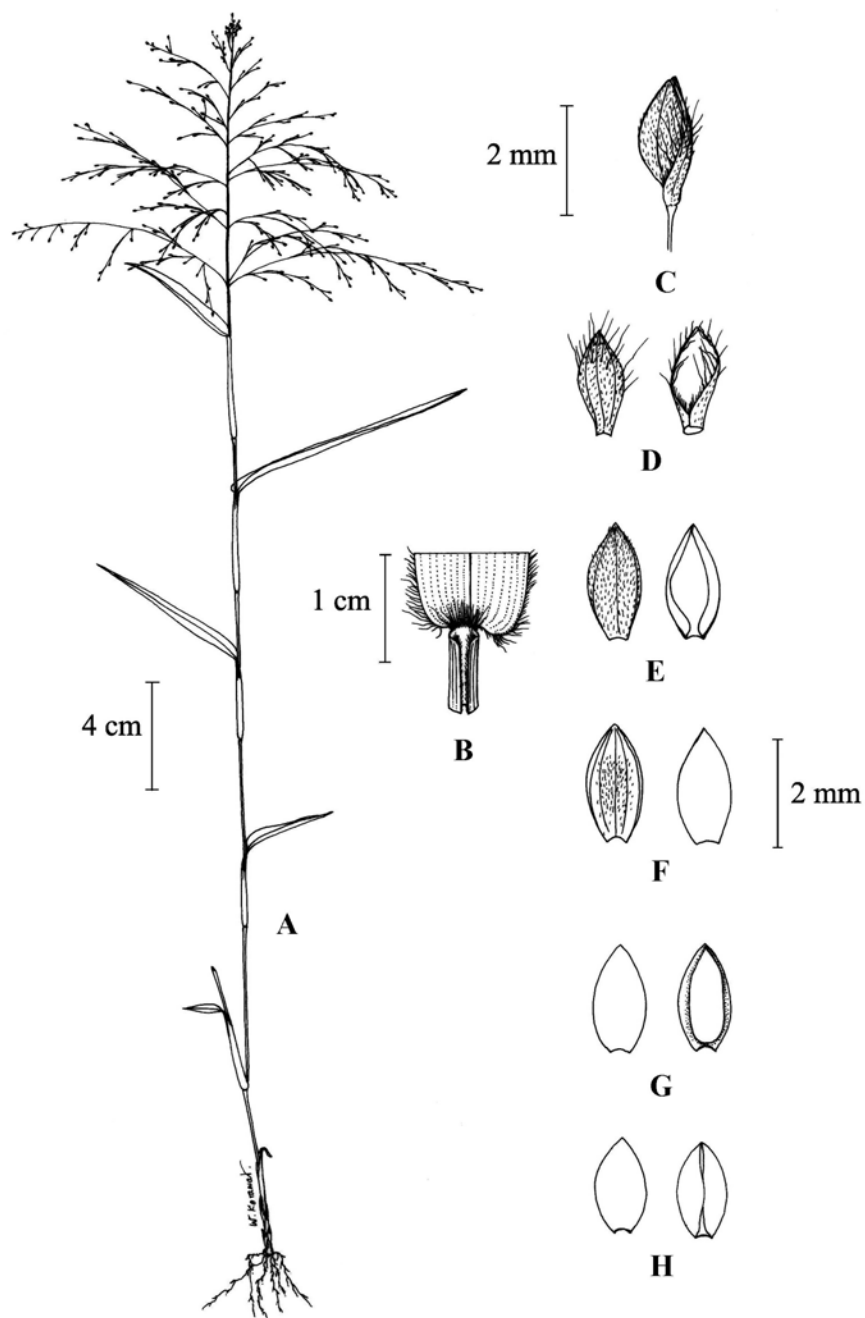
4) *Panicum notatum* Retz. Obs. Bot 4 (1786) 18.; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 153. 1965; Veldkamp Blumea 41: 199. 1996A. –*P. montanum* Roxb., Fl. Ind. 1: 315. 1820. –*P. cordatum* Buse in Miq., Pl. Jungh. 3. –*P. euchroum* Steud., Syn. 1 (Mar. 1854) 98. –*P. cordatum* Buse var. *pubescens* Buse in De Vriese, Pl. Ind. Bat. Or. 2: 111. 1857. –*P. montanum* Roxb. var. *pubescens* Jansen, Reinwardtia 2: 316. 1953.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว หรืออายุหลายปี มีเหง้า ลำต้นเหนือดินสูง 1-1.3 ม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอกกาบ ข้อบวมพอง สีเขียว กลี้ง ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1.2-2.8 ซม. ยาว 12.5-19 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนรูปหัวใจ ขอบมีขน ผิวใบกลี้ง กาบใบยาว 5.5-7 ซม. สั้นกว่าปล้อง กลี้ง ขอบมีขน ลิ่นใบเป็นเชื้อและปลายเป็นขน ยาว 0.5-1 มม. คอใบสีขาว **ช่อดอก**แบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 18-20 ซม. ยาว 27-28 ซม. แกนกลางช่อดอก เป็นเหลี่ยม **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 0.7-0.9 มม. ยาว 2.2-2.7 มม. มีก้านยาว 1-3 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปขอบขนาน กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีช่อดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ลดรูป กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี้ง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา กลี้ง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.6 มม. ยาว 2.1 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา กลี้ง ไม่มีเส้นบนกาบ (ภาพที่ 41)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าเบญจพรรณ ป่าไผ่ ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อไทย: หญาไข่หาหลวง (เชียงใหม่); หญาขุ่น (เลย)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A. Chantanamuck* 156 Sakon Nakhon (BK 36254); *A.F.G. Kerr* 6652 Chiang Mai (BK 28122); *J. Sdakorn* s.n. Phangnga (BK 53005); *P. Sangkhachand* 65 Chiang Mai (BK 37758); *Put* 4536 Chiang Mai (BK 28830); *S. Sirimongkol* 30, 69 Kanchanaburi; *Umpai* s.n. Krabi (BK 28151); *Y. Paisooksantivatana* y1638A-85 Chiang Mai (BK 59432).

ภาพที่ 41 หญ้าไข่มุก *Panicum notatum* Retz.

A. ลักษณะวัชพืช

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อดอกย่อย

E. กาบช่อดอกย่อย

F. กาบด้านของดอกกลาง

G. กาบด้านของดอกบน

H. กาบบนของดอกบน

4.3.8 สกุล *Paspalidium* Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 582. 1920; Gilliland, Fl. Malaya 3: 172-173. 1971; Pohl, Fieldiana no. 4: 397-399. 1978.

หญ้าอายุปีเดียว บางครั้งเป็นกอ ชอบน้ำ ลำต้นทอดนอน และมีรากที่โคนต้น ช่อดอกเป็นช่อกระจุกสั้น ๆ ติดอยู่บนแกนช่อดอกที่เป็นสามเหลี่ยม แบบตรงข้าม ส่วนปลายของแกนช่อดอกจะเหมือนกับช่อกระจุก แกนกลางของช่อกระจุกแบน ช่อดอกย่อยมีก้านสั้นมาก เกือบถึง รูปไข่ กาบช่อดอกย่อยอยู่ด้านเดียวกับแกนกลาง กาบช่อดอกย่อยจะสั้นกว่ากาบช่อดอกย่อยบน พบ 1 ชนิด คือ

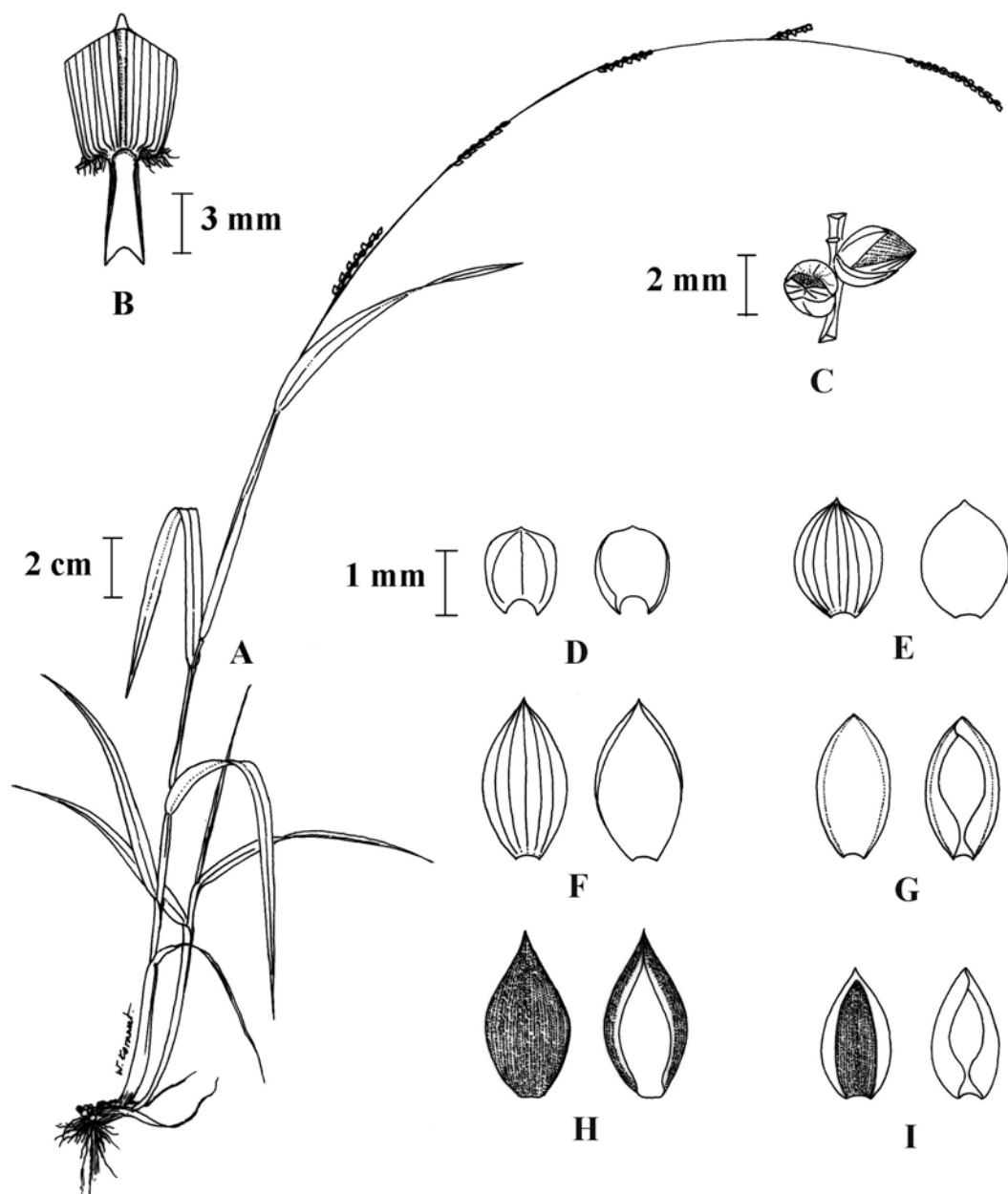
Paspalidium flavidum (Retz.) A. Camus, Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 153. 1965.—*Panicum flavidum* Retz., Obs. Bot. 4, 15 (176).—*P. floridum* Royle, III. Bot. Himal. 420 (1840).—*P. granulare* Lamk., Tab. Encycl. Meth. Bot. 1, 170 (1791); Bor, Grass Ind. Burm. Cey. 1: 333. 1960.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้น โกงงอเล็กน้อยตอนโคนสูง 30-45 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอก กาบ ช่อบวมพอง สีเขียว เกือบถึง ปล้องแบน ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.3-0.8 ซม. ยาว 3.8-32 ซม. ปลายแหลม โคนมน ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบ ยาว 3.5-6.4 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกือบถึง ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นเยื่อและปลายเป็นขน ยาว 1 มม. ปลายตัด คอใบสีขาว เกือบถึง ช่อดอกแบบช่อเชิงลดประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 27-30 ซม. ประกอบด้วยช่อเชิงลด 7-8 ช่อ กว้าง 0.4 ซม. ยาว 1-2.5 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว เรียงสลับ ออกด้านเดียว ร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปรีแบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1.8 มม. ยาว 2.8 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปรี กว้าง 1.5-1.6 มม. ยาว 1.6 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกือบถึง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยบนรูปรี กว้าง 1.6 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เส้นบนกาบ 7 เส้น มีช่อดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) เพศผู้ กาล่าง รูปรี กว้าง 1.2 มม. ยาว 2.4 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เกือบถึง เส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบน รูปรี กว้าง 1.5 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นบนกาบ เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 มม. อับเรณูยาว 1.1 มม. สีเหลือง ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล่างรูปรี กว้าง 1.5 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา เกือบถึง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปรี กว้าง 1.2 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา เกือบถึง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสรตัวผู้ 2 อัน เกสรเพศผู้ มี 3 อัน อับเรณูยาว 1.5 มม. สีเหลือง ฝังอยู่ในเยื่อวงกลีบรูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปรี กว้าง 1 มม. ยาว 1.3 มม. (ภาพที่ 42)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณข้างทาง พื้นที่เปิดโล่ง ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อไทย: หน้ำดอกห่าน หน้ำนกสีชมพู (กรุงเทพฯ)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 19476 Kanchanaburi (BK 27997), *C.F. van Beusekom* et al. 4045 Kanchanaburi (BKF 56501); *K. Larsen* et al. 33995 Kanchanaburi (BKF 70206); *Put* 1790 Kanchanaburi (BK 27996), 2581 Ang Thong (BK 28110); *S. Sirimongkol* 132 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 190 Chachoensao (BK 36655); *T. Smitinand* 5973 Tak (BKF 22095); *Umpai* s.n. Krabi (BK 28151); *Y. Paisooksantivata* y2402-89 Tak (BK 60928).

ภาพที่ 42 หญ้ากสีชมพู *Paspalidium flavidum* (Retz.) A. Camus

A. ลักษณะวิสัย

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อย่อยล่าง

E. กาบช่อย่อยบน

F. กาบล่างของดอกล่าง

G. กาบบนของดอกล่าง

H. กาบล่างของดอกบน

I. กาบบนของดอกบน

4.3.9 สกุล *Paspalum* L. Syst. Nat. ed. 10. 855. 1759; Gilliland, Fl. Malaya 3: 179-185. 1971; Pohl, Fieldiana no. 4: 400-459. 1978; Koning et al., Blumea 30(2): 273-318. 1985; Renvoize, Kew Bull. 50(2): 339-341.

ลำต้นเป็นกอ ตั้งตรงหรือทอคนอน ลิ่นใบเป็นเยื่อบางสั้น ช่อดอกแบบช่อกระจุกจำนวน 2 ช่อถึงหลายช่อ แกนกลางช่อดอกแบน ช่อดอกย่อยแบนด้านล่าง เรียงบนแกนกลาง ช่อดอกด้านเดียวแบบสลับ กาบช่อดอกย่อยไม่มีหรือมีขนาดเล็ก กาบช่อดอกบนเป็นแผ่นเนื้อบางหรือผิวคล้ายหนังยาวเท่ากับช่อดอกย่อย กาบด้านล่างเนื้อแข็ง ผิวมัน ขอบหุ้มกาบล่าง ดอกย่อยล่างลดรูป ดอกบนสมบูรณ์เพศ จากการสำรวจพบ 4 ชนิด คือ

รูปวิธานจำแนกชนิด

1 ช่อดอกย่อยเรียงตัว 2 แถว

2 ช่อดอกย่อยเล็กมากยาว ถึง 1.25 มม. ขอบของกาบช่อดอกบนมีขนต่อมยาว .

1) *P. canarae* var. *fimbriatum*

2 ช่อดอกย่อยยาวมากกว่า 2 มม. ขอบของกาบช่อดอกบนมีขนสั้น

3 ขอบของช่อดอกย่อยมีขนครุยสีขาว จากขอบของกาบช่อดอกบน 2) *P. conjugatum*

3 ขอบของช่อดอกย่อยเกลี้ยง หรือมีขนสั้นนุ่ม 4) *P. orbiculare*

1 ช่อดอกย่อยเรียงตัว 4 แถว 3) *P. longifolium*

1) *Paspalum canarae* (Steud.) Veldkamp var. *fimbriatum* (Bor) Veldkamp, Blumea 21(1): 72. 1973. — *P. compectum* var. *fimbriatum* (Bor) Veldkamp, Bor, Grass Bur. Cey. Ind. Pak. 1960.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นตรงเจริญเป็นกอสูง 15-30 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ มีรากตามโคนต้น ข้อบวมพอง สีเขียว ใบแผ่นใบใบหอก กว้าง 0.35-1.3 ซม. ยาว 1.3-4 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบมีขน ผิวใบมีขนต่อม กาบใบ ยาว 0.8-2.2 ซม. สั้นกว่าปล้อง มีขนต่อม ขอบมีขน ลิ่นใบเป็นขน ช่อดอกแบบช่อช่อกระจุกประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 0.8-3.5 ซม. ยาว 2.2-8.3 ซม. ก้านช่อดอก ยาว 2.5-10 ซม. แกนกลางช่อดอกกลม แบน เป็นเหลี่ยม ช่อดอกย่อยออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอก

ด้านเดียว แบบเรียงสลับ ไร่ก้าน และมีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ แบนบนล่าง กว้าง 1 มม. ยาว 1.5 มม. มีก้านยาว 1 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปรี กว้าง 0.45 มม. ยาว 1.4 มม. ปลายมน เนื้อหนา มีขนต่อม มีเส้นบนกาบ 3 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ลดรูป กาบล่างรูปไข่กลับ กว้าง 1 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบมีขนต่อม มีเส้นบนกาบ 3 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปรี กว้าง 0.9 มม. ยาว 1.2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปรี กว้าง 0.6 มม. ยาว 1 มม. ปลายมน เนื้อหนาค่อนข้างแข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปรี กว้าง 0.6 มม. ยาว 1 มม. (ภาพที่ 43)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณข้างทาง ขอบป่าดิบ ที่โล่ง ดินค่อนข้างเปียกชื้น ออกดอกเดือนตุลาคม

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: S. Sirimongkol 42 Kanchanaburi.

2) *Paspalum conjugatum* Berg, Ridl., Materials Fl. Mal. Pen 3: 124. 1907; Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 218. 1925; Gilliland, Fl. Mal. 3: 180. 1971; Keng et al., Concise Fl. Sing., Monocots 2: 176. 1998; Duist., Suppl. Gar. Sing. 57: 106. 2005.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว มีไหล ลำต้นเลื้อยทอดนอน มีประมาณ 2-3 ปล้องที่ตั้งตรง สูง 25-40 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอกกาบ ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.4-1.1 ซม. ยาว 2-14 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบ ยาว 2-11 ซม. เท่ากับหรือยาวกว่าปล้อง เกลี้ยง ลิ่นใบเป็นเยื่อปลายเป็นขน ช่อดอกแบบช่อกระจุกประกอบ มีจำนวน 2 ช่อ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 4-6 ซม. ยาว 5-8 ซม. แกนกลางช่อดอกแบน ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกด้านเดียว มีจำนวน 2 แถว ช่อดอกย่อยมีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยร่วงหมด ช่อดอกย่อยรูปไข่ แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 0.7 มม. ยาว 1.5 มม. มีก้านยาว 0.6 มม. กาบช่อดอกบนรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เป็นสันที่ขอบสีเขียว มีขนยาวนุ่มที่ขอบ มีเส้นบนกาบ 2 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ลดรูป กาบล่างรูปไข่ กว้าง 0.6 มม. ยาว 1.2 มม. ปลายแหลม เป็นสันที่ขอบสีเขียวชัดเจน เนื้อบาง มีเส้นบนกาบ 2 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปไข่ กว้าง 0.6 มม. ยาว 1 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาแข็ง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปไข่ กว้าง 0.5 มม. ยาว 1 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาแข็ง ไม่มีเส้นบนกาบ ลอดิคุลมี 2 อัน รูปกรวย กว้าง 0.15 มม. ยาว 0.15 มม. เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 มม.

อับเรณูยาว 0.8 มม. สีเขียว บริเวณสันเป็นสีม่วง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบรูปรี มี 1 ช่อง มี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่ม สีเหลือง ผลรูปไข่ กว้าง 0.5-0.6 มม. ยาว 1-1.2 มม. (ภาพที่ 44)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ที่ถูกทำลาย ออกดอกเดือน

ชื่อไทย: หญ้านมหนอง (ตราด) หญ้าเห็บ (ภาคใต้)

ชื่อสามัญ: Buffalo grass, Hilo grass, Sour paspalum

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 6713 Bangkok (BK 27872), 7888 Pattani (BK 27874), 14733 Songkhla (BK 27880); *C. Niyomdham* et al. 1519 Narathiwat (BKF 088372); *C.F. van Beusekom* et al. 3304 Nakhon Ratchasima (BKF 68646); *G. Murata* et al. T-16443 Nakhon Ratchasima (BKF 61580); *K. Larsen* et al. 249 Prachin Buri (BKF 54732); *P. Suvarnakoses* 1707 Yala (BKF 28163); *S. Chongko* 33 Nakhon Nayok (BKF 130721); *S. Sirimongkol* 103 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 1857 Surat Thani (BK 53080); *T. Smitinand* 6786 Trat (BKF 6786); *Th. Sorensen* et al. 2095 Nakhon Nayok (BKF 26777).

3) *Paspalum longifolium* Roxb., Fl. Ind. 1: 280. 1820; Jansen, Reinwardtia 2(2): 321. 1953; Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 217. 1925; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(2): 154. 1965; Gilliland, Fl. Mal. 3: 182. 1971; Keng et al., Concise Fl. Sing., Monocots. 2: 176. 1998; Duist., Suppl. Gar. Sing. 57: 106. 2005.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้า บอกลำต้นเหนือดินสูง 80-120 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอกกาบ มีรากตามโคนต้น มีไหล ขอบวมพอง สีเขียว เกลี้ยง ใบแผ่นใบ รูปแถบ กว้าง 0.6-1.1 ซม. ยาว 19-51 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 19-38 ซม. ยาวกว่าปล้อง มีขน ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นซี่ ยาว 4.5 มม. ปลายแหลม คอใบ สีม่วง **ช่อดอก**แบบช่อกระจุกประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 4-10 ซม. ยาว 24-26 ซม. ช่อกระจุกจำนวน 9-12 ช่อ กว้าง 0.5 ซม. ยาว 3-6 ซม. แกนกลางช่อดอกแบน เกลี้ยง **ช่อดอกย่อย**มี 4 แฉก ออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกด้านเดียว แบบเรียงสลับ มีก้านลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การห่อหุ้มของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ แบนด้านบน ด้านล่าง กว้าง 1-1.5 มม. ยาว 2.8-3.2 มม. มีก้านยาว 1-1.5 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ กว้าง 2 มม.

ยาว 3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนมีต่อมที่โคน มีเส้นบนกาบ 1 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่างลดรูป กาบบนรูปไข่กลับ กว้าง 1.6 มม. ยาว 2.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนนุ่ม มีเส้นบนกาบ 1 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาลังรูปรี กว้าง 1.5 มม. ยาว 2.2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาคล้ายหนัง แข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปรี กว้าง 1.3 มม. ยาว 2.1 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาคล้ายหนัง เกลี้ยง เส้นบนกาบไม่มี กลีบเกล็ด มี 2 อันรูปกรวย ขนาดกว้าง 0.1 มม. ยาว 0.5 มม. เกสรเพศผู้มี 3 อัน ฝังอยู่เหนือวงกลีบ รูปรี มี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วงถึงดำ

นิเวศวิทยา: พบบริเวณริมน้ำ ในน้ำ ออกดอกเดือนมิถุนายน

ชื่อไทย: หญ้ากับแก (อ่างทอง); หญ้าปล้องหิน, หญ้าหาว (กรุงเทพ); หญ้าแพรกหางช้าง (กาญจนบุรี); หญ้ารังด้กแตน (นครราชสีมา)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G. Kerr* 13727 Satul (BK 27887), 19707 Phra Nakhon Si Ayutthaya (BK 27885); *C. Niyomdham* 1937 Narathiwat (BKF 090005); *K. Larsen et al.* 33943 Kanchanaburi (BKF 70207); *Put* 145 Kanchanaburi (BK 27884), 2401 Ang Thong (BK 27899); *R. Geesink et al.* 6171 Kanchanaburi (BKF 61854); *S. Sirimongkol* 126 Kanchanaburi; *S. Suthesorn* 2509 Phangnga (BK 40347); *Umpai* 146 Loei (BK 34958); *Y. Paisooksantivata* y52-11-79 Nakhon Nayok (BK 57375).

4) *Paspalum orbiculare* **G. Forest.**, Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 217. 1925; Gilliland, Fl. Mal. 3: 184. 1971; Keng et al., Concise Fl. Sing., Monocots 2: 176. 1998; Duist., Suppl. Gar. Sing. 57: 167. 2005.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีไหล ลำต้นโคงงอเล็กน้อยตอนโคนสูง 20-35 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่นอกกาบ มีรากตามโคนต้น ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.6-0.9 ซม. ยาว 9-19 ซม. ปลายแหลม โคนมน ขอบมีขนสาก ผิวใบเกลี้ยง กาบใบ ยาว 8-12 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง สีเลื้อดหมู ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นเยื่อ ปลายตัด **ช่อดอก**แบบช่อกระจจะประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 5-7 ซม. ยาว 4-9 ซม. แกนกลางช่อดอกแบน **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกด้านเดียว มีจำนวน 2 แถว มีก้าน ช่อดอกย่อยรูปไข่แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1.3 มม. ยาว 2.1 มม. มีก้านยาว 0.5 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 1.3 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง สีน้ำตาลเลื้อดหมู เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 1 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก

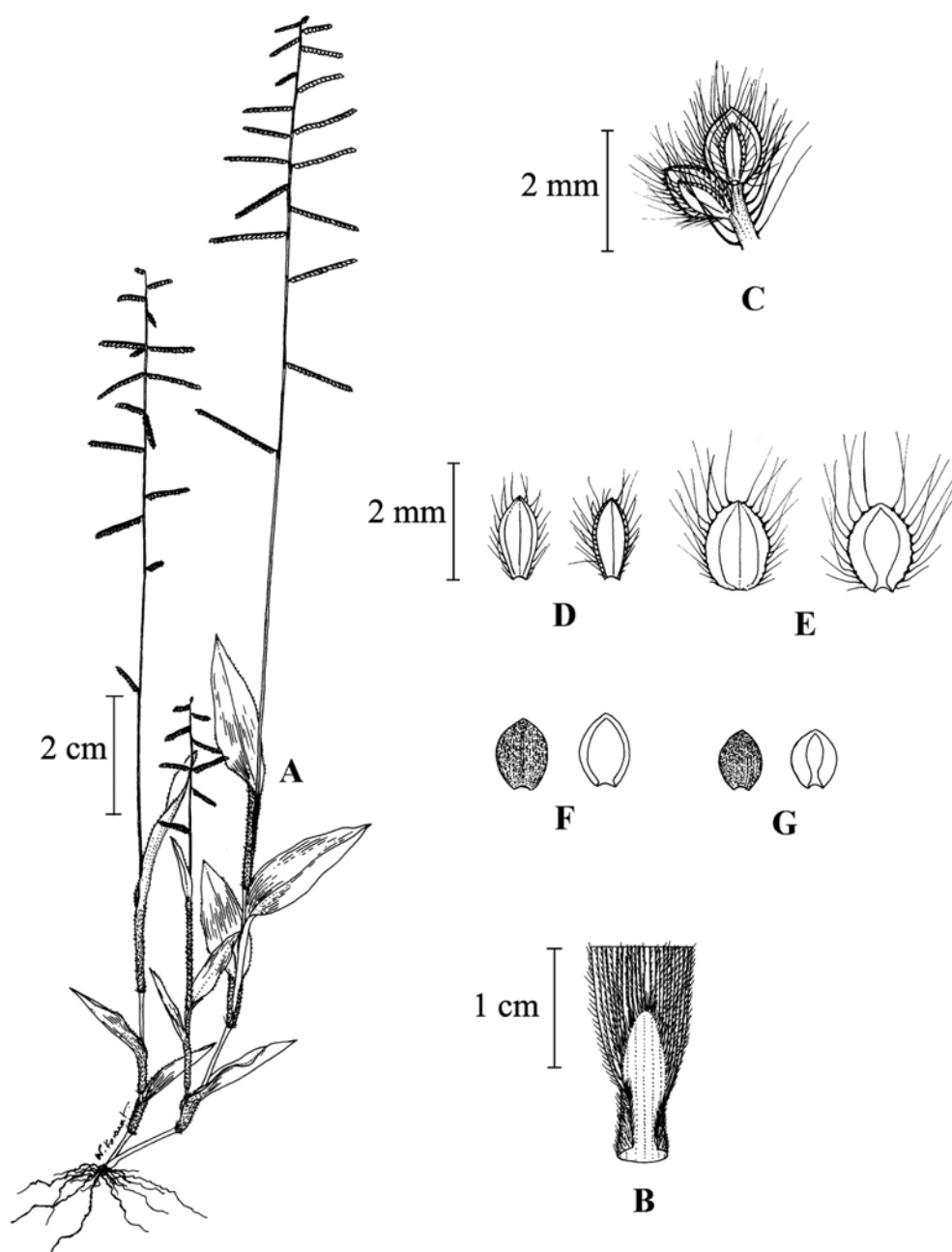
ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างรูปไข่ กว้าง 1.3 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปไข่ กว้าง 1.2 มม. ยาว 1.9 มม. ปลายมน เนื้อหนาเป็นมัน ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 1.7 มม. ปลายมน เนื้อหนาเป็นมัน ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสรตัวผู้ มี 2 อัน เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.3 มม. อับเรณูยาว 0.7 มม. สีเหลืองปนม่วง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ รูปไข่ มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมีย มี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่ม สีม่วง

นิเวศวิทยา: พบบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง ขอบป่าดิบ ออกดอกเดือนเมษายน

ชื่อไทย: หญ้านมหอน (ตราด) หญ้าเอียงนา (อ่างทอง)

ชื่อสามัญ: Rice grass

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *Chirayupin* 26 Songkhla (BK 33065); *C. Chermsirivathana* 891 Loei (BK 41499); *C. Niyomdham* 1469 Narathiwat (BKF 088483); *C. Niyomdham* et al. 1512 Narathiwat (BKF 088474); *G. Murata* et al. 1512 Nakhon Ratchasima (BKF 64569); *H. Koyama* T-61419 Loei (BKF 095428); *Kasin* 208 Loei (BK 31749); *Put* 2582 Ang Thong (BK 27898); *S. Sirimongkol* 4 Kanchanaburi; *T. Smitinand* 1335 Trat (BKF 40331), 1829 Chanthaburi (BKF 10958); *Y. Paisooksantivatana* y979-82 Roi Et (BK 59103).

ภาพที่ 43 *Paspalum canarae* (Steud.) Veldkamp var. *fimbriatum* (Bor) Veldkamp

A. ลักษณะนิสัย

B. ลิ่นใบ

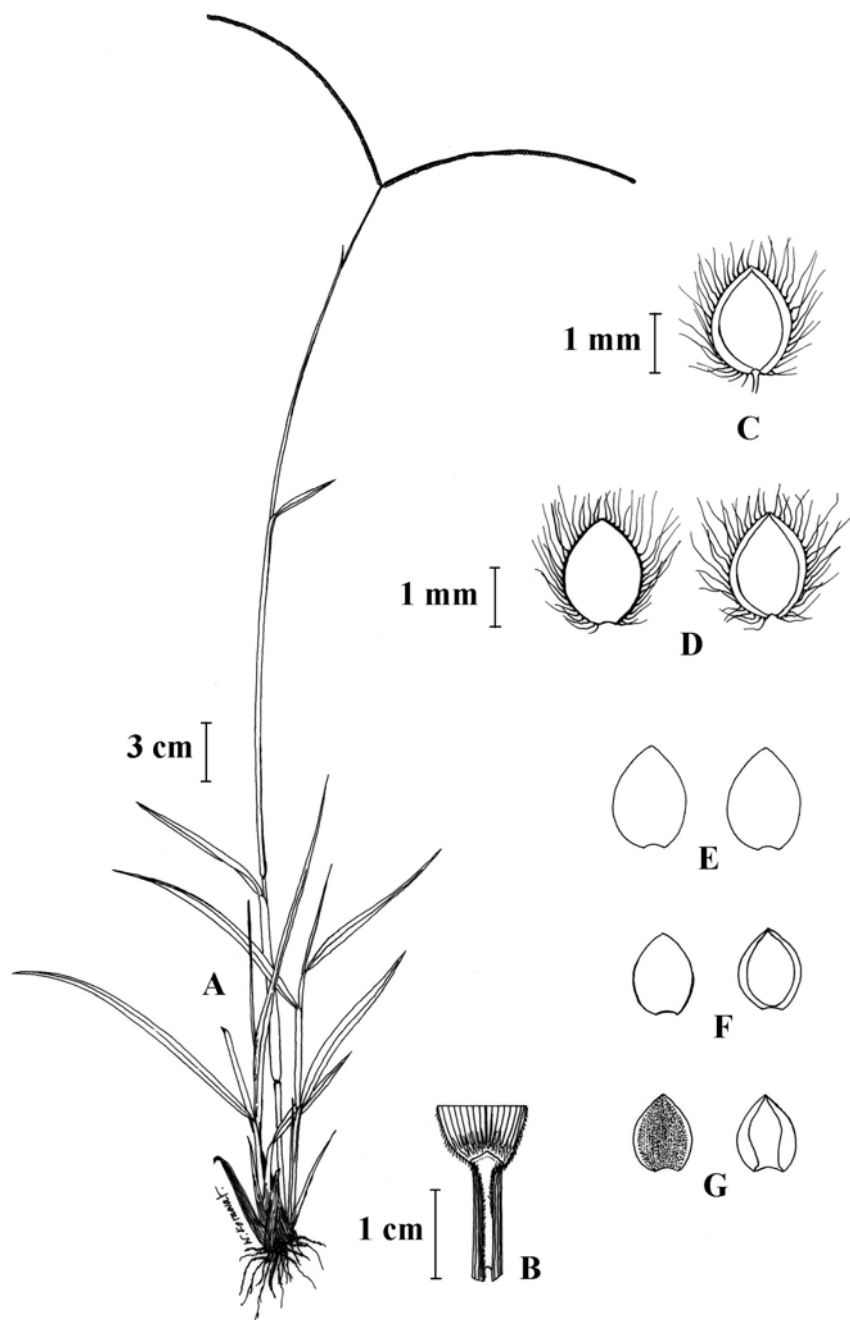
C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อดอกย่อย

E. กาบเลี้ยงของดอกเลี้ยง

F. กาบเลี้ยงของดอกบน

G. กาบบนของดอกบน

ภาพที่ 44 หญ้าหนอน *Paspalum conjugatum* Berg

A. ช่อดอก	E. กาบช่อย่อยบน
B. ลิ้นใบ	F. กาบล่างของดอกล่าง
C. ช่อดอกย่อย	G. กาบล่างของดอกบน
D. กาบช่อย่อยล่าง	H. กาบบนของดอกบน

4.3.10 สกุล *Pseudechinolaena* Stapf, Fl. Trop. Afr. 9: 494. 1919; Pohl, Fieldiana no. 4: 497-499. 1978; Bor, Grass Ind. Burm. Cey. 1: 352. 1960.

หญ้าอายุหลายปี ลำต้นเรียวเล็ก ทอดเลื้อย มีรากตามโคนต้น ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงแคบช่อดอกย่อยแบนด้านข้าง กาบช่อดอกย่อยล่างแบน มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยบนรูปรี มีเส้นบนกาบ 7 เส้น มีจุดที่ส่องผ่านได้ระหว่างเส้นบนกาบ มีหรือไม่มีขนโค้งงอจากจุดที่ส่องผ่าน ดอกล่างยาวเท่ากับช่อดอกย่อยเพศผู้หรือเป็นหมัน ดอกบนสั้นกว่าดอกล่าง สมบูรณ์เพศ พบ 1 ชนิด คือ

Pseudechinolaena polystachya (Kunth) Stapf, Fl. Trop. Afr. 9: 495. 1919. –*Echinolaena polystachya* Kunth. H.B.K., Nov. Gen. Et Sp. 1, 119 (1816). –*Panicum uncinatum* Raddi, Agrost. Bras. 41 (1823). –*Lappago aliena* Spreng., Neue Entdeck. 3, 15 (1822). –*Echinolaena trinii* Zoll. Et Moritzi, Syst. Verz. Zoll. 102 (1845-1846). –*Panicum glandulosum* Nees ex Trin. Gram. Panic. 174; Bor, Dansk Bot. Ark. 23(3): 154. 1965; Gilliland, Fl. Malaya 3: 207. 1971; Pohl, Fieldiana no. 4: 497-499. 1978.

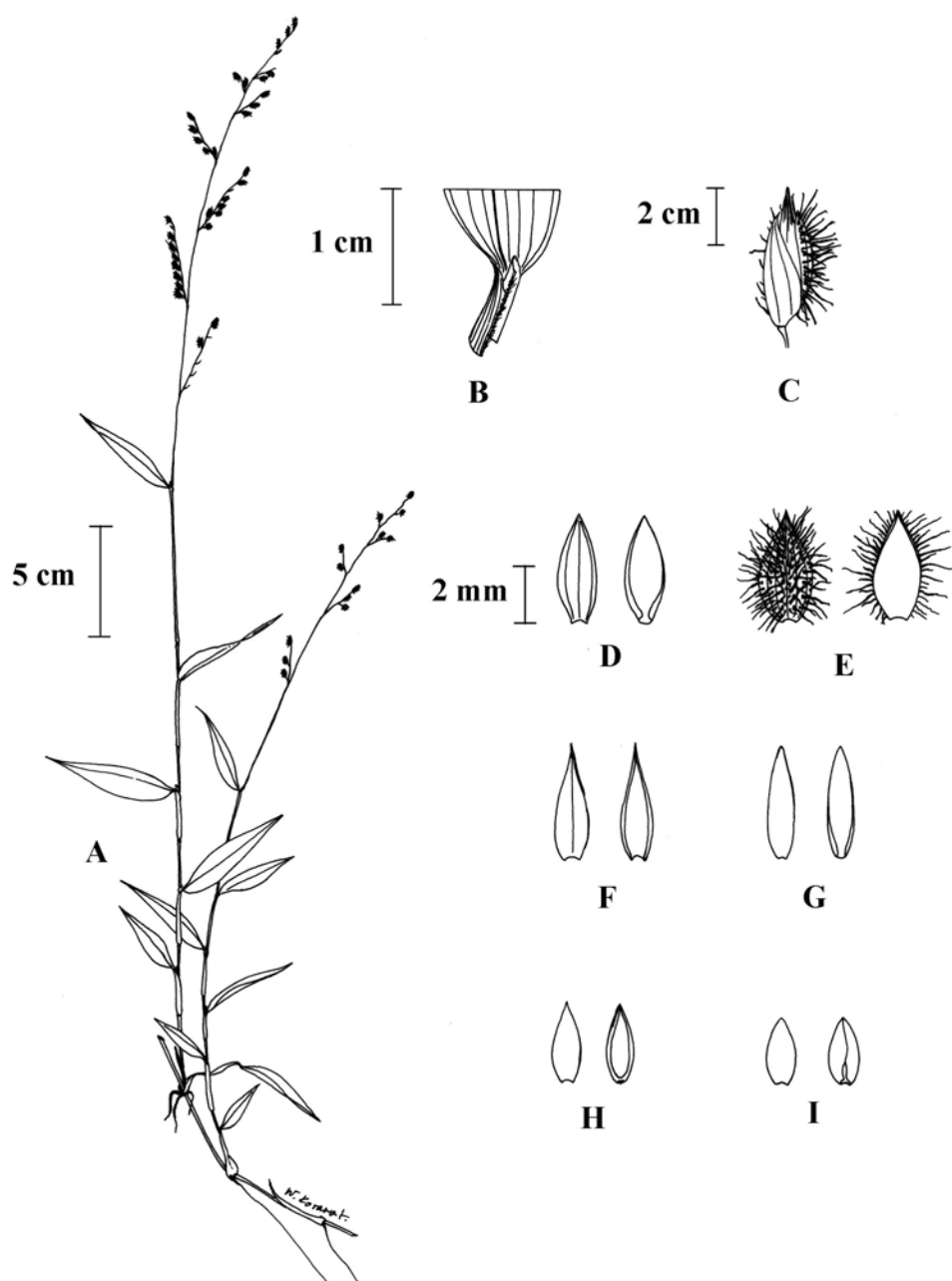
ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว มีไหล ลำต้นเลื้อยทอดนอนยาว 20-40 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ ช่อบวมพอง สีม่วง มีขน ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1.5-1.8 ซม. ยาว 5.8-1.6 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบมีขน กาบใบยาว 2-3 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกือบ ขอบมีขน เส้นใบเป็นเยื่อปลายเป็นขน ยาว 2 มม. ปลายแหลม คอใบสีขาว ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 2-3 ซม. ยาว 13-16 ซม. แกนกลางช่อดอกแบน มีขน ก้านช่อดอกยาว 13-14 ซม. ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลอว์งของช่อดอกย่อย แบบร่ว่งง่าย ช่อดอกย่อยรูปใบหอกแกมรูปไข่ แบน ด้านบนด้านล่าง กว้าง 1.5 มม. ยาว 4.4 มม. มีก้านยาว 1 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปใบหอก กว้าง 0.6 มม. ยาว 4 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนสั้นแข็ง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยบนรูปใบหอกแกมรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 4 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาค่อนข้างหนา มีขนต่อม มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) เพศผู้ กาล่างรูปขอบขนาน กว้าง 1.2 มม. ยาว 4 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนต่อม ยาว 1.5 มม. มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปใบหอก กว้าง 0.6 มม. ยาว 3.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.6 มม. อับเรณูยาว 1.8 มม. สีเหลืองส้ม ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล่างรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เป็นมัน เกือบ มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบบนรูปขอบขนาน

แถมรูปไข่ กว้าง 2.2 มม. ยาว 2.2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เป็นมัน เกลี้ยง มีเส้นบนกบ 3 เส้น กลีบเกล็ดมี 2 อัน รูปกรวย ขนาดกว้าง 0.3 มม. ยาว 0.3 มม. เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.8 มม. อับเรณูยาว 1.8 มม. สีเหลืองส้ม ฝังไข้อยู่เหนือวงกลีบรูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีขาว ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 1.8 มม. (ภาพที่ 45)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าดิบแล้ง ขอบป่าดิบ ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อไทย: หญ้าหลังเม่น

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *A.F.G.Kerr* 6395 Chumphon (BK 28067); *K. Iwatsuki* et al. T-11170 Chiang Rai (BKF 41260); *Put* 4442 Chiang Mai (BK 28070); *P. Suvarnakoses* 909 Chiang Mai (BKF 17589); *S. Sirimongkol* 43 Kanchanaburi; *T. Shimizu* et al. T-11538 Phitsanulok (BKF 47988); *Y. Paisookantivata* y1511-84 Chantaburi (BK 60039).

ภาพที่ 45 หญ้าหลังเม่น *Pseudechinolaena polystachya* (Kunth) Stapf

A. ลักษณะวิสัย

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อดอกย่อย

E. กาบช่อดอกย่อย

F. กาบข้างของดอกล่าง

G. กาบบนของดอกล่าง

H. กาบข้างของดอกบน

I. กาบบนของดอกบน

4.3.11 สกุล *Sacciolepis* Nash in Britton, Man. Fl. North. Stat. Canada 89. 1901; Gilliland, Fl. Malaya 3: 150-153. 1971; Pohl, Fieldiana no. 4: 513-516. 1978.

ช่อดอกแบบช่อกระจุก รูปรีหรือทรงกระบอก ช่อดอกย่อยแบนข้าง รูปไข่หรือรูปใบหอก ดอกล่างไม่มีเพศ ดอกบนสมบูรณ์เพศ กาบช่อดอกย่อยบางหรือหยาบคล้ายกระดาษ กาบล่างคล้ายแผ่นหนัง เกือบ กาบบนขนาดเล็ก จากการสำรวจพบ 2 ชนิด คือ

รูปวิธานจำแนกชนิด

- 1 ช่อดอกยาวมากกว่า 2 ซม. 1) *S. indica* var. *indica*
 1 ช่อดอกยำน้อยกว่า 2 ซม. 2) *S. indica* var. *turgida*

1) *Sacciolepis indica* (L.) Chase var. *indica* in Proc. Biol. Soc. Wash. 21: 8. 1908. —*Aira indica* L., Sp. Pl. 1: 63. 1753. —*Panicum indicum* L., Mant. Pl. 2: 184. 1774, non. Mill. —*Sacciolepis angusta* Ridl., Mal. Pen. 5: 232. 1925; Burkill, Dict. Econ. Prod.: 1975. 1966; Pohl, Fieldiana no. 4: 513-515. 1978.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นตรงเจริญเป็นกอสูง 80-120 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่ภายนอกกาบ ช่อบวมพอง สีเขียว เกือบ ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 15-34 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบมีขน กาบใบสั้นกว่าปล้อง เกือบ ขอบมีขน เส้นใบเป็นเชื้อและปลายเป็นขน ยาว 1 มม. ปลายตัด คอใบ สีขาว ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงแคบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 0.8-1.2 ซม. ยาว 5-10 ซม. เกณฑ์กลางช่อดอก กลม แบน เป็นเหลี่ยม มีขนหรือไม่ ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยง่าย ช่อดอกย่อยใบหอก แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 0.7 มม. ยาว 2.8-3 มม. มีก้านยาว 1-1.5 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.7 มม. ยาว 1.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกือบ เส้นบนกาบ 5 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปใบหอก กว้าง 0.6 มม. ยาว 2.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนต่อม เส้นบนกาบ 9 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) เพศผู้ กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.8 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนต่อม เส้นบนกาบ 7 เส้น กาบบนรูปใบหอกแกมรูปไข่ กว้าง 0.2 มม. ยาว 1 มม. เนื้อบางคล้ายเชื้อ เกือบ ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปใบ

หอก กว้าง 0.4 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนาเป็นมัน แข็ง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปใบหอก กว้าง 0.3 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง หนา เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกล็ดมี 2 อัน เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.4 มม. อับเรณูยาว 1 มม. สีเหลือง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ รูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง (ภาพที่ 46)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าเต็งรังบริเวณ กม. 13-16 เส้นทางไปทำการอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ที่ระดับความสูง 400-600 ม. ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อไทย: หญ้าปล้องรูป

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *C. Chermisrivathana* 81 Krabi (BK 32623), 219 Khon Kaen (BK 36887); *C. Chermisrivathana* et al. 1979 Chon Buri (BK 52541); *Jaray* 1410-84 Yasothon (BK 59191); *Kasem* 471 Nakhon Ratchasima (BK 37276); *P. Suvarnakoses* 1967 Sakon Nakhon (BKF 28162); *S. Sirimongkol* 165 Kanchanaburi; *T. Shimizu* et al. T-20200 Chiang Mai (BKF 079776); *T. Smitinand* et al. 6187 Chiang Mai (BKF 24645); *Th. Sorensen* et al. 1679 Chiang Mai (BKF 27060); *Umpai* 430 Songkhla (BK 53240); *Y. Paisooksantivatana* y782-82 Nakhon Sawan (BK 5 8535).

2) *Sacciolepis indica* (L.) Chase var. *turgida* (Ridl.) Gilliland in Gard. Bull. Sing. 20: 314. 1964. – *Sacciolepis turgida* Ridl., Mal. Pen. 5: 231. 1925; Burkill, Dict. Econ. Prod. 2: 1975. 1966.

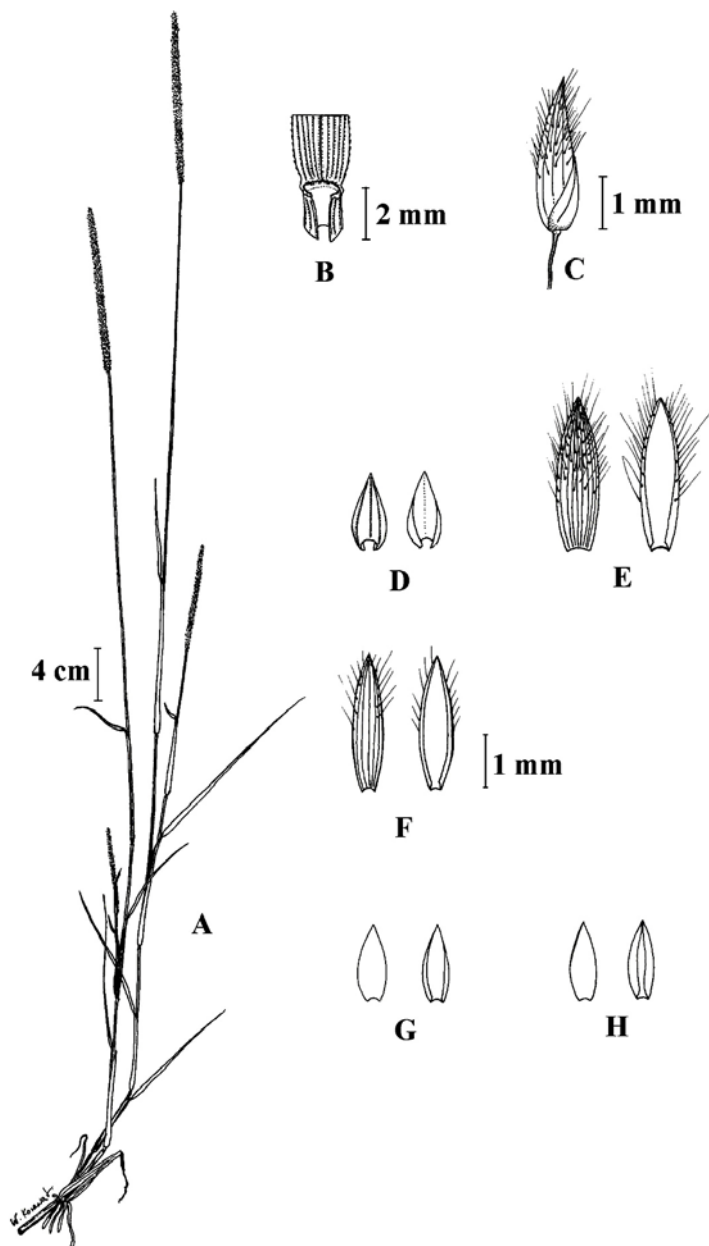
ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นโคงอเล็กน้อยตอนโคนสูง 28-40 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอก กาบข้อบวมพอง สีม่วง เกลี้ยง ใบแผ่นใบ รูปแถบ กว้าง 0.2-0.5 ซม. ยาว 1.9-8 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 1.5-5.4 ซม. สั้นกว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบเกลี้ยง เส้นใบเป็นเชื้อและ ปลายเป็นขน ยาว 1 มม. ปลายตัด ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง แฉก ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 0.5-0.7 ซม. ยาว 0.7-2 ซม. ก้านช่อดอกยาว 12-20.5 ซม. แกนกลางช่อดอก เป็นเหลี่ยม เกลี้ยง ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อดอกย่อย รูปขอบขนานแกมรูปไข่ แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1 มม. ยาว 3-3.5 มม. มีก้านยาว 0.5-1 มม. กาบช่อดอกย่อย รูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 0.8 มม. ยาว 3.5 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 11 เส้น

มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาล้าง รูปขอบขนาน กว้าง 0.8 มม. ยาว 3 มม. ปลายเป็นติ่ง เนื้อบาง แข็ง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 7 เส้น กาบบนรูปใบหอก กว้าง 0.2-0.3 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล้าง รูปขอบขนาน กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.7-1.8 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เป็นมัน เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.4-0.5 มม. ยาว 1.7 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา แข็ง เป็นมัน เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.4 มม. อับเรณูยาว 1 มม. สีเหลือง ฝังไข่อู่นี้อวงกลีบ รูปรี มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมีย มี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง ผลขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.4 มม. ยาวประมาณ 1.5 มม.

นิเวศวิทยา: พบบริเวณที่โล่ง พื้นที่เกษตร

ชื่อไทย: หล้าปล้องดอกจุก หล้าปล้องเล็ก (นราธิวาส)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *Adisai* 838 Loei (BK 35837); *C. Chermsirivathana* 1093 Loei (BK 42088); *C. Niyomdham* et al. 109 Chiang Mai (BKF 70740); *G. Murata* et al. T-38356 Phitsanulok (BKF 095231); *K. Suwatabundha* 126 Loei (BK 30833); *P. Suvarnakoses* 1992 Sakon Nakhon (BKF 28161); *Prayad* 446 Narathiwat (BK 39157); *S. Sirimongkol* 28 Kanchanaburi.

ภาพที่ 46 หญ้าปล้องรูป *Sacciolepis indica* (L.) Chase var. *indica*

A. ลักษณะวัชพืช	E. กาบช่อย่อยบน
B. ลิ้นใบ	F. กาบล่างของดอกล่าง
C. ช่อดอกย่อย	G. กาบล่างของดอกบน
D. กาบช่อย่อยล่าง	H. กาบบนของดอกบน

4.3.12 สกุล *Setaria* P.Beauv. Essai Agrost. 51. 1812; Gilliland, Fl. Malaya 3: 156-159. 1971; Pohl, Fieldiana no. 4: 522-533. 1978.

ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงหรือช่อกระจุก รูปรีหรือทรงกระบอก ช่อดอกย่อยรูปไข่ ที่ก้านมีขนแข็ง
จำนวน 1 เส้นถึงหลายเส้น ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ ดอกบนสมบูรณ์เพศ กาบล่าง เนื้อหยาบแข็ง
ด้านหลังนูน ผิวมีคลื่น พบ 1 ชนิด คือ

Setaria palmifolia (Koenig) Stapf in J. Linn. Soc. (Bot.) 42: 186. 1914; Veldkamp, Blumea 39: 373.
1994; Bor, Grass Ceyl. Ind. & Pak. 1960: 163. 1960; Gilliland, Fl. Mal. 3: 157 1971; T. Koyama, Grass
Jap.: 321, f. 124. 1987; Smitinand, Thai Pl. Name: 304. 1980. –*Panicum nervosum* Roxb., Fl. Ind. 1: 314.
1820. non Lamk. 1971.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้า ลำต้นเหนือดินสูง 1-2.5 ม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ ข้อบวม
พอง สีเขียว สีม่วง เกลี้ยง ใบแผ่นใบพับจีบคล้ายใบปาล์ม กว้าง 2.2-7.3 ซม. ยาว 9.5-25 ซม. ปลายเรียว
แหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง เส้นใบมีเส้นขวางตัดเป็นตาราง กาบใบยาว 8-25 ซม. สั้นหรือยาว
กว่าปล้อง เกลี้ยง ขอบมีขน เส้นใบเป็นขน ยาว 1 มม. ปลายตัด คอใบสีขาว เกลี้ยง ช่อดอกแบบช่อแยก
แขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 30-46 ซม. ยาว 30-46 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม เกลี้ยง ช่อดอก
ย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอกย่อยแบบร่วงง่าย ช่อ
ดอกย่อยรูปขอบขนานแบนบนล่าง กว้าง 1-1.2 มม. ยาว 3-3.5 มม. มีก้านยาว 1 มม. กาบช่อดอกย่อยล่าง
รูปไข่ กว้าง 0.9 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยบนรูป
ไข่ กว้าง 1.5 มม. ยาว 2.1 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น มีดอก
ย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างรูปขอบขนาน กว้าง 1.2 มม. ยาว 3.5 มม. ปลายเรียว
แหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูปขอบขนาน กว้าง 0.6 มม. ยาว 1.8-2 มม. ปลายแหลม
เนื้อบางใส เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปขอบขนาน กว้าง 1.2 มม.
ยาว 3 มม. ปลายแหลม มีติ่งแหลม เนื้อแข็ง คล้ายหนัง เป็นคลื่น เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปขอบ
ขนาน กว้าง 1 มม. ยาว 2.5-2.6 มม. ปลายแหลม เนื้อแข็ง มีสัน 2 สัน เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 2 เส้น
กลีบเกสรตัวผู้ 2 อัน รูปไข่ เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.5 มม. อับเรณูยาว 1.3 มม. สีเหลือง

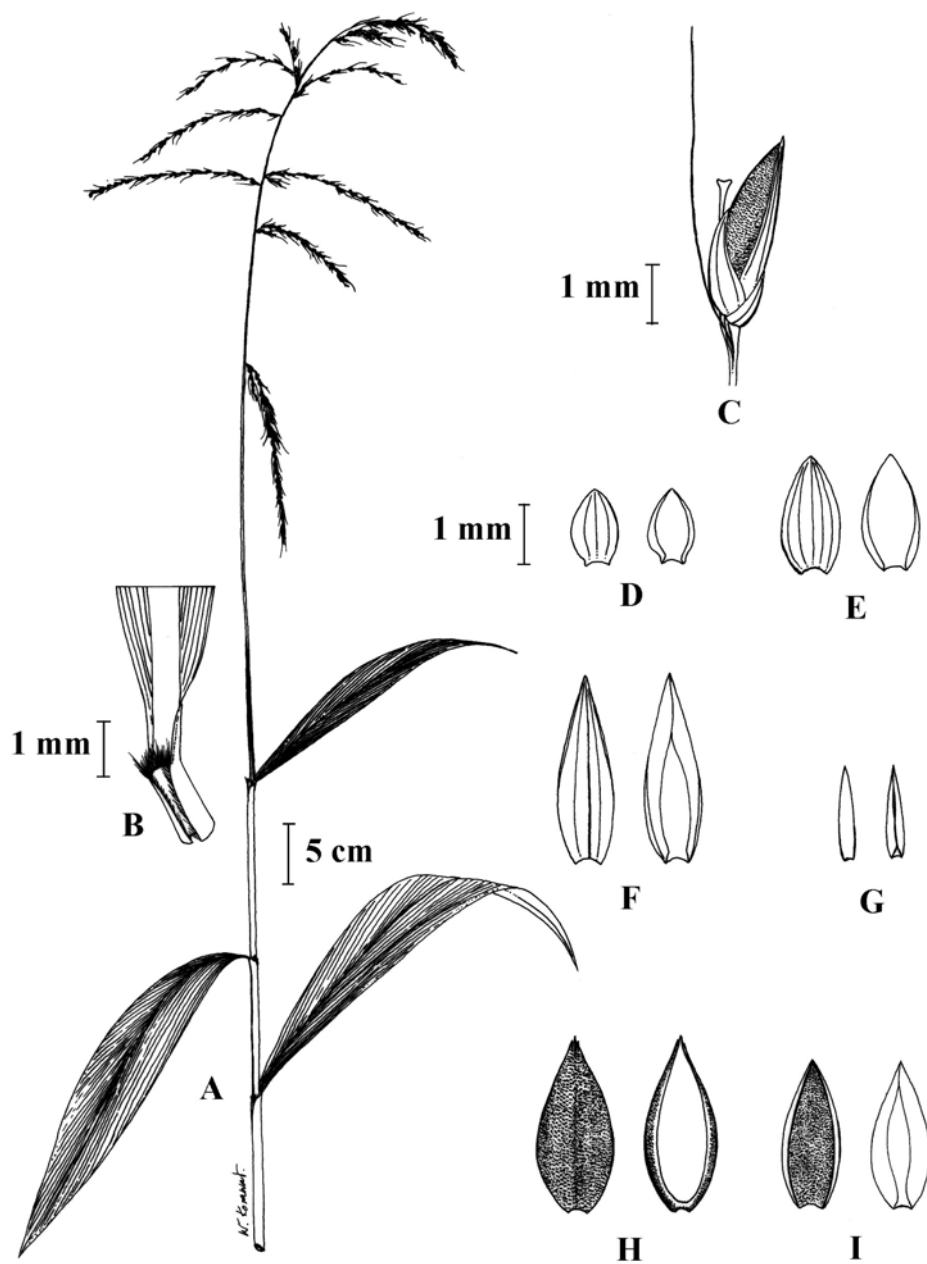
รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ รูปรี มี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง (ภาพที่ 47)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อไทย: หญ้ากาบไผ่ (ทั่วไป)

ชื่อสามัญ: Palm grass.

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: *B. Hansen* et al. 11107 Chiang Mai (BKF 53008); *B. Sangkhachand* et al. 1350 Narathiwat (BKF 42258); *H.B.G. Garrett* 244 Chiang Rai (BKF 4998); *K. Iwatsuki* et al. T-8528 Nakhon Si Thammarat (BKF 41786); *Nainoimao* Chiang Mai (BK 28128); *P. Sangkhachand* 2172 Trang (BK 43808); *Pradit* et al. 323 Khon Kaen (BK 33948); *Prayad* 484 Narathiwat (BK 39161); *Put* 6621 Chiang Mai (BK 28126); *S. Sirimongkol* 29 Kanchanaburi.

ภาพที่ 47 หญ้ากาบไผ่ *Setaria palmifolia* (Koenig) Stapf

A. ช่อดอก

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อดอกย่อยล่าง

E. กาบช่อดอกย่อยบน

F. กาบล่างของดอกล่าง

G. กาบบนของดอกล่าง

H. กาบล่างของดอกบน

I. กาบบนของดอกบน

4.3.13 สกุล *Urochloa* P. Beauv., Ess. Agrost.: 52. 1812; Veldkamp, Blumea 41: 413-437. 1996.

ลำต้นเลื้อยทอดนอน และมีรากตามโคนต้น ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบ ประกอบด้วยช่อกระจุกจำนวน 2 ถึงมากมาย แขนกลางแคบแบน ช่อดอกย่อยออกคู่ กาบช่อย่อยล่างตอนโคนหุ้มช่อดอกย่อย ช่อดอกย่อยไม่มีรยางค์แบน และร่วงหมดจากก้านช่อดอก กาบช่อย่อยพบทั้ง 2 กาบ ไม่เท่ากัน ดอกล่างเพศผู้หรือเป็นหมัน กาบล่างเหมือนกับกาบช่อย่อยบน ดอกบนสมบูรณ์เพศ กาบล่างและกาบบน มีเส้นบนกาบบางๆ และโค้งงอ กาบบนเนื้อเหมือนกับกาบล่าง จากการสำรวจพบ 3 ชนิด คือ

รูปวิธานจำแนกชนิด

- 1 ช่อดอกย่อยยาว 2-3.3 มม. กาบช่อย่อยล่างมีเส้นบนกาบ 0 หรือ 1 เส้น
 - 2 กาบช่อย่อยล่างมีเส้นบนกาบ 1 เส้น ช่อดอกย่อยออกคู่ เรียงตัวมากกว่า 2 แถว ยกเว้นที่ปลายช่อดอกช่อดอกย่อยมีขน พืชหลายฤดู ลำต้นอ้วน 1) *U. mutica*
 - 2 กาบช่อย่อยล่างมีเส้นบนกาบ 0 เส้น ช่อดอกย่อยออกคู่เรียงสลับ 2 แถว ก้านช่อดอกย่อยมีขนยาว 2-4 เส้น พืชฤดูเดียวหรือหลายฤดู ลำต้นเรียว 2) *U. reptans*
- 1 ช่อดอกย่อยยาวมากกว่า 3.3 มม. กาบช่อย่อยล่างมีเส้นบนกาบ 11 เส้น กาบช่อย่อยบนและกาบล่างของดอกล่างมีขนยาวบริเวณปลายกาบ ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว เรียงสลับเป็น 2 แถว ... 3) *U. ruziziensis*

1) *Urochloa mutica* (Forssk.) T.Q.Nguyen, Veldkamp, Fl. Mal. Bull. 12: 231. 1996; Gilliland, Fl. Mal. 3: 178. 1971. –*B. purpurascens* (Raddi) Henrard, Blumea 3.: 434. 1940. –*Brachiaria mutica* (Forssk.) Stapf, Ridl., Fl. Mal. Pen. 5: 219. 1925. –*Panicum muticum* Forssk, Fl. Aegypt.-Arab.: 20. 1775; Veldkamp, Blumea 41(2): 424-425. 1996.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีไหล ลำต้นโค้งงอเล็กน้อยตอนโคน หรือเลื้อยทอดนอนยาวถึง 40 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ ขั้วบวมพอง สีม่วง มีขน ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.5-1.5 ซม. ยาว 6.3-25.5 ซม. ปลายแหลม โคนมน ขอบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง กาบใบยาว 5.5-20 ซม. ยาวกว่าปล้อง มีขนต่อม ขอบมีขน ลิ่นใบเป็นขน ยาว 2 มม. ปลายมน ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 4-7 ซม. ยาว 14.5-18.3 ซม. แขนกลางช่อดอกกลมแบน เป็นเหลี่ยม ก้านช่อดอกยาว 24-26 ซม.

ช่อดอกย่อยออกเป็นคู่ ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ ไร่ก้านและมีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน ช่อดอกย่อยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1 มม. ยาว 3.3 มม. มีก้านยาว 2 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง 0.5 มม. ยาว 1.2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี๋ยง มีเส้นบนกาบ 1 เส้น กาบช่อดอกย่อยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 3.2 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง กลี๋ยง ขอบมีขน มีเส้นบนกาบ 3 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ กาบล่างขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 3 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง มีขนเล็กน้อย มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบบนรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 0.8 มม. ยาว 2.7 มม. ปลายแหลม เนื้อแข็ง ขอบกาบมีขนเล็กน้อย ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา มีรอยย่น กลี๋ยง มีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบบนรูปไข่ กว้าง 1 มม. ยาว 2 มม. ปลายแหลม เนื้อหนา กลี๋ยง มีรอยย่น ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสรตัวผู้ มี 2 อัน รูปกรวยกว้าง 0.15 มม. ยาว 0.3 มม. เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0.5 มม. อับเรณูยาว 1.1 มม. สีเหลือง ฝังไข่อู่อ่อนในอับเรณูตัวผู้ มี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมีย มี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง

นิเวศวิทยา: พบบริเวณที่โล่ง ข้างทาง ออกดอกเดือนมกราคม

ชื่อไทย: หญ้าขน (กรุงเทพฯ)

ชื่อสามัญ: Buffalo grass, Para grass, Numidium grass, Mautitius grass, Mountain grass, Scotch grass, Dutch grass, Water grass

การใช้ประโยชน์: เป็นพืชอาหารสัตว์

ตัวอย่างพรรณไม้อาศัย: S.Sirimongkol 83 Kanchanaburi.

2) *Urochloa reptans* (L.) Stapf, Fl. Trop. Afr. 9: 601. 1920. –*Panicum reptans* L., Syst. Nat., ed. 10(2): 870. 1759. –*Panicum grossarium* L., Syst. Nat., ed. 10(2): 871. 1759, nom. Superfl. (see note). –*Brachiaria reptans* Gardn. & C.E. Hubb. in Hook., Icon. Pl. 34 t. 3363: 3. 1938. –*Echinochloa reptans* Roberty, Bull. Inst. Fondam. Afr. Noire, A, 17: 66. 1955. Veldkamp, Blumea 41(2): 427-429. 1996.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว มีไหล หรือไม้ ลำต้นเลื้อยทอดนอนยาว 30-70 ซม. การแตกกิ่งแบบ อยู่
 ภายนอกกาบ ขอบววมพอง สีเขียว มีขน ใบแผ่นใบรูปใบหอก กว้าง 0.6-1.3 ซม. ยาว 2.5-5.4 ซม. ปลาย
 แแหลม โคนมน ขอบมีขนยาวห่าง ผิวใบมีขน กาบใบยาว 2-3.5 ซม. สั้นกว่าปล้อง มีขน ขอบมีขน เส้นใบ
 เป็นซี่ปลายเป็นขน ยาว 1 มม. ปลายมน **ช่อดอก**แบบช่อแยกแขนง ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 2-5 ซม.
 ยาว 4-6.5 ซม. แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยม ก้านช่อดอกยาว 8-11 ซม. **ช่อดอกย่อย**ออกเดี่ยว ออกเป็นคู่
 ติดที่แกนแขนงช่อดอกแบบเรียงสลับ ไร่ก้านและมีก้าน ลักษณะรูปร่างเหมือนกัน การหลุดร่วงของช่อดอก
 ย่อยแบบร่วงยาก ช่อดอกย่อยรูปรีแกมรูปขอบขนาน แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 0.8 มม. ยาว 2 มม. มี
 ก้านยาว 0.7-0.9 มม. ก้านมีขนยาว กาบช่อดอกย่อยรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด กว้าง 0.5 มม. ยาว 0.5 มม.
 ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ กาบช่อดอกย่อยรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 0.8 มม. ยาว 2
 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 7 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) ไม่มีเพศ
 กาล้างรูปรี กว้าง 0.75 มม. ยาว 1.7 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกลี้ยง มีเส้นบนกาบ 5 เส้น กาบบนรูป
 ขอบขนาน กว้าง 0.5 มม. ยาว 5 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกลี้ยง ไม่มีเส้นบนกาบ ดอกบน
 (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาล้างรูปรี กว้าง 0.7 มม. ยาว 1.5 มม. ปลายเป็นติ่งหุ้ม เนื้อหนา เกลี้ยง มีรอยย่น
 ไม่มีเส้นบนกาบ กาบบนรูปรี กว้าง 0.6 มม. ยาว 1.3 มม. ปลายมน เนื้อหนา แข็ง มีรอยย่นเล็กน้อย กลีบ
 เกสรตัวผู้ 2 อัน รูปกรวย เกสรเพศผู้ มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 1 มม. อับเรณูยาว 0.5 มม. สีเหลือง ฝังไว้
 อยู่เหนือวงกลีบ รูปรีมี 1 ช่อง มีออวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง ผล
 ขนาดเล็ก เมล็ดเดี่ยว รูปทรงกลม กว้าง 0.5 มม. ยาวประมาณ 0.8 มม.

นิเวศวิทยา : พบบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง ข้างทาง ออกดอกเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม

ชื่อไทย: หญ้าคันดิด

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: S. Sirimongkol 127 Kanchanaburi.

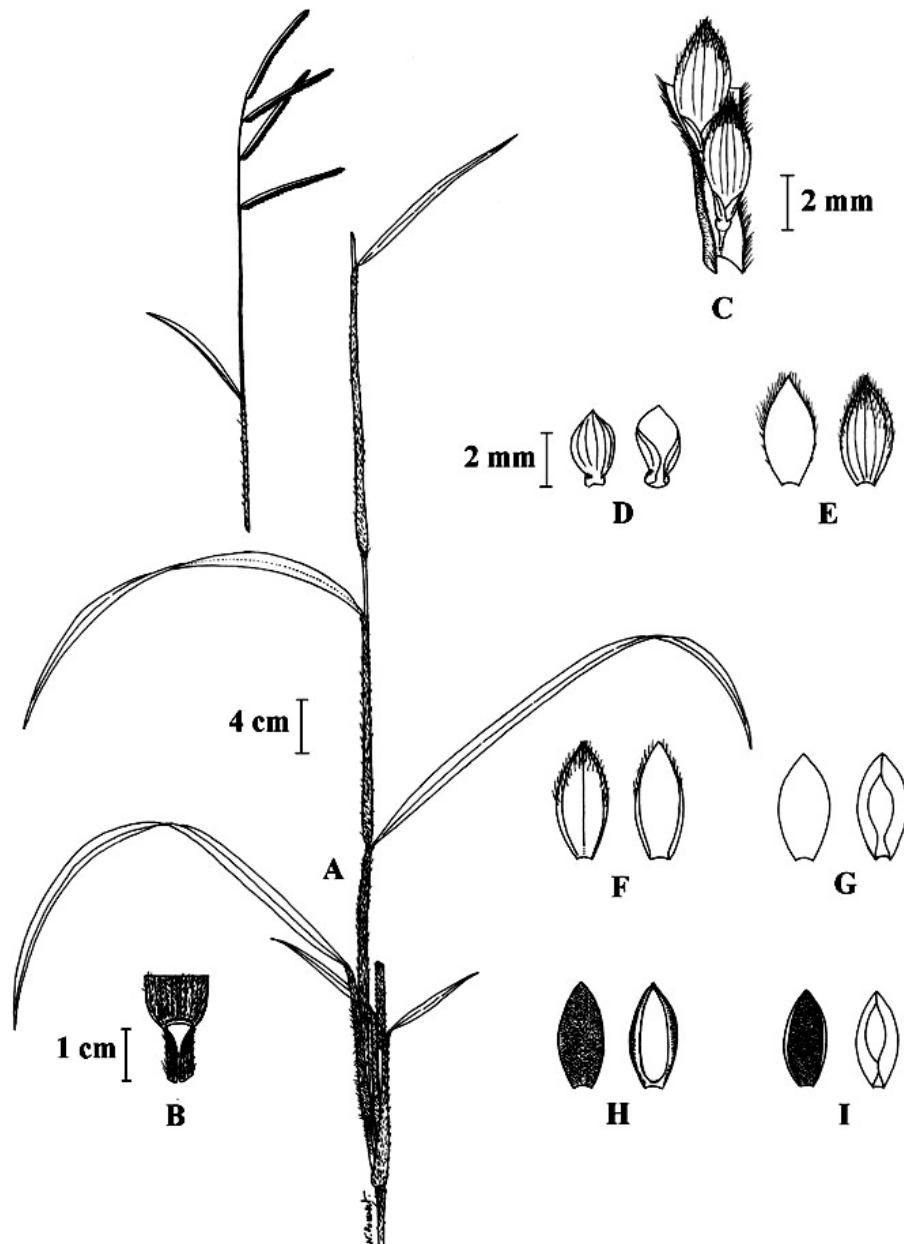
3) *Urochloa riziziensis* (R. Germ. & C. Evrard) Crins ; *Brachiaria ruziziensis* R. Germ. & C. Evrard in
 Bull. Jard. Bot. Brux. 23: 373. 1953.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นโด้งอเล็กน้อยตอนโคน 30-50 ซม. การแตกกิ่งแบบอยู่ภายนอกกาบ
 ขอบววมพอง สีน้ำตาล เกือบขาว ใบแผ่นใบรูปแถบ กว้าง 0.7-1.5 ซม. ยาว 9-27 ซม. ปลายเรียวแหลม โคน
 ตัด ขอบมีขน ผิวใบมีขน กาบใบยาว 4-12 ซม. ยาวกว่าปล้อง มีขนต่อม ขอบ มีขน เส้นใบเป็นเยื่อและปลาย
 เป็นขนยาว 1 มม. ปลายมน คอใบสีขาว **ช่อดอก**แบบช่อกระจุกจะประกอบ ออกดอกที่ปลายกิ่ง กว้าง 2-4
 ซม. ยาว 9-13 ซม. ช่อกระจุกจำนวน 2-4 ช่อ กว้าง 0.4-0.6 ซม. ยาว 4-8 ซม. แกนกลางช่อดอกแบน
 มีขน **ช่อดอก**ย่อยออกเดี่ยว ติดที่แกนแขนงช่อดอกด้านเดียว แบบเรียงสลับ มีก้าน การหลุดร่วงของช่อดอก
 ย่อยแบบร่วงยาก ช่อดอกย่อยรูปไข่กลับ แบนด้านบนด้านล่าง กว้าง 1.8 มม. ยาว 5 มม. มีก้านยาว 1
 มม. กาบช่อดอกย่อยรูปรี กว้าง 1.2 มม. ยาว 2.5 มม. ปลายแหลม เนื้อบาง เกือบมีเส้นบนกาบ 11 เส้น
 กาบช่อดอกย่อยรูปรี กว้าง 1.5 มม. ยาว 4.1 มม. ปลายแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ เกือบมีเส้นบนกาบ
 7 เส้น มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกล่าง (ดอกที่ 1) เพศผู้ กาบล่างรูปขอบขนาน กว้าง 1.5 มม. ยาว 4 มม.
 ปลาย เป็นเป็นแหลม เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนยาว 1.5 มม. เส้นบนกาบ 7 เส้น กาบบนรูปขอบขนาน
 กว้าง 1.3 มม. ยาว 3.5 มม. ปลายมน เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นบนกาบ เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณู
 ยาว 0.6 มม. อับเรณูยาว 1.5 มม. สีเหลืองส้ม ดอกบน (ดอกที่ 2) สมบูรณ์เพศ กาบล่างรูปขอบขนาน
 กว้าง 1.2 มม. ยาว 4 มม. ปลายเป็นติ่งแหลม เนื้อหนาค่อนข้างแข็ง เกือบมีเส้นบนกาบ 3 เส้น กาบบน
 รูปขอบขนาน กว้าง 1.2 มม. ยาว 3.5 มม. ปลายมน เนื้อหนาค่อนข้างแข็ง ไม่มีเส้นบนกาบ กลีบเกสร
 มี 2 อัน รูปกรวย เกสรเพศผู้มี 3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 1 มม. อับเรณูยาว 2 มม. สีเหลืองส้ม ฝังไขอยู่
 เหนือวงกลีบ รูปรีมี 1 ช่อง มีอวุล 1 เม็ด ก้านเกสรเพศเมียมี 2 เส้น ปลายเป็นขนยาวนุ่มสีม่วง
 (ภาพที่ 48)

นิเวศวิทยา: พบบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ที่ถูกทำลาย ออกดอกเดือนตุลาคม

ชื่อไทย: หล้ารูซี่ (ทั่วไป)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง: S. Sirimongkol 49 Kanchanaburi; W. Sankamethawee 323 Chiang Mai (BKF 136669).

ภาพที่ 48 หญ้ารูซี่ *Urochloa rizizensis* (R. Germ. & C. Evrard) Crins

A. ลำต้นและช่อดอก

B. ลิ้นใบ

C. ช่อดอกย่อย

D. กาบช่อย่อยล่าง

E. กาบช่อย่อยบน

F. กาบล่างของดอกล่าง

G. กาบบนของดอกล่าง

H. กาบล่างของดอกบน

I. กาบบนของดอกบน

วิจารณ์

พืชวงศ์หญ้าที่พบในพื้นที่ทองผาภูมิตะวันตกทั้ง 5 วงศ์ย่อยนั้น มีบางวงศ์ย่อยและบางสกุลที่มีลักษณะแตกต่างที่สังเกตได้ดังนี้คือ

วงศ์ย่อย **Bambusoideae** พบ 1 เผ่า คือ เผ่า *Oryzeae* และพบ 1 สกุล คือ สกุล *Oryza* ลักษณะเด่นที่สังเกตได้ง่าย คือ ช่อดอกย่อยแบนข้างชัดเจน มีดอกย่อย 1 ดอกถึงหลายดอก แต่ที่ชัดเจนมีเพียง 1 ดอก เกสรเพศผู้มี 6 อัน

วงศ์ย่อย **Centothecoideae** ลักษณะเด่นที่สังเกตได้คือ แผ่นใบมีเส้นตารางชัดเจน กาบล่างของดอกบนมีขนต่อม

วงศ์ย่อย **Chloridoideae** สกุล *Eragrostis* นั้นการเก็บตัวอย่างหญ้าสกุลนี้ต้องพิถีพิถันการเก็บช่อดอก เนื่องจากการหักหลุดและสีของช่อดอกย่อยเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ช่วยในการระบุชนิดได้ หญ้าสกุล *Eragrostis* นี้ ช่อดอกย่อยมีสีเขียว หรือสีชมพู หรือสีม่วง ส่วนสกุล *Sporobolus* นั้นต้องสังเกตว่าช่อดอกมีขนาดกว้างหรือแคบ การติดของช่อดอกย่อยแน่น หรือโปร่ง

วงศ์ย่อย **Panicoideae** ลักษณะเด่นคือ ช่อดอกย่อย มีดอกย่อย 2 ดอก ดอกย่อยล่างเพศผู้หรือลดรูปดอกย่อยบนสมบูรณ์เพศ ประกอบด้วยสกุลต่าง ๆ มากมาย และบางสกุลมีลักษณะที่สังเกตได้ดังนี้

สกุล *Digitaria* ช่อดอกจะออกคล้ายนิ้วมือ ออกจากจุดเดียว และการตรวจระบุชนิดต้องดูว่า กาบใบเมื่อแห้งมีลักษณะเป็นริ้วหรือไม่ ส่วน *D. microbachne* ที่พบนั้น กาบใบเมื่อแห้งไม่เป็นริ้ว

สกุล *Bothriochloa* ช่อดอกเปราะหักง่ายมาก ดังนั้นเมื่อเก็บตัวอย่างแล้วควรที่จะทำการตรวจระบุชนิดทันที การจำแนกชนิดต้องดูความยาวของแกนกลางช่อดอกว่ายาวกว่าหรือสั้นกว่าแขนงช่อดอก และรอยบุ๋มของกาบช่อดอกล่าง ซึ่งแกนกลางของ *B. intermedia* และ *B. intermedia* var. *punctata* จะมีแกนกลางช่อดอกยาวกว่าแขนงช่อดอก

สกุล *Panicum* สังเกตได้ง่ายคือ ช่อดอกย่อยติดกับแกนช่อดอกติดแบบไกลแกน คือกาบช่อดอกย่อยอยู่ตรงข้ามกับแกนช่อดอก และช่อดอกเป็นช่อแยกแขนง

สกุล *Urochloa* สกุลนี้มีหญ้าบางชนิดมีความใกล้เคียงกับสกุล *Panicum* ดังนั้นจึงต้องดูว่าช่อดอกย่อยติดแบบไกลแกน สังเกตได้ง่ายคือ ช่อดอกย่อยติดกับแกนช่อดอกแบบไกลแกน คือกาบช่อดอกย่อยอยู่ติดกับแกนช่อดอกติดแบบไกลแกน และช่อดอกเป็นช่อกระจุกประกอบ

สกุล *Paspalum* การติดของช่อดอกย่อยจะติดกับแกนด้านเดียว

สกุล *Microstegium* การระบุชนิดจำเป็นต้องอาศัยดูขนาดความยาวของอับเรณูและจำนวนของช่อดอกที่เป็นช่อกระจุกว่ามีจำนวนกี่ช่อ โดย *M. ciliatum* มีช่อกระจุกจำนวน 3-4 ช่อและอับเรณูยาวไม่เกิน 2 มม. ส่วน *M. vagans* มีช่อกระจุกจำนวน 7-13 ช่อ และอับเรณูยาวมากกว่า 2 มม.

สกุลที่ช่อดอกย่อยออก 3 หรือมากกว่า โดยสกุล *Chrysopogon* ช่อดอกย่อยออก 3 โดยที่ช่อดอกย่อยเพศผู้มีก้านจะติดขนานข้างกับช่อดอกย่อยสมบูรณ์เพศไว้ก้าน และสกุล *Themeda* ช่อดอกย่อยออก 5 ช่อ ช่อดอกย่อยเพศเมียไว้ก้านจะถูกล้อมรอบด้วยช่อดอกย่อยมีก้านเพศผู้ 4 ช่อ

หญ้าที่พบในพื้นที่ทองผาภูมิตะวันตกทั้ง 5 วงศ์ย่อยจำนวน 67 ชนิดนี้ ส่วนมากพบในพื้นที่เปิดโล่ง ชายป่า ชายป่าเบญจพรรณ ป่าเบญจพรรณพื้นที่ถูกทำลาย พื้นที่เกษตร ส่วนที่พบในบริเวณป่าดิบแล้งมีเพียง 4 ชนิดเท่านั้น คือ หญ้าไขหาคอกแน่น *Cyrtococcum oxyphyllum* Steud. หญ้าไขหาคอกหว่า *Cyrtococcum patens* Oliver หญ้าหลังเม่น *Pseudechinolaena polystachya* (H.B.K.) Stapf และ *Setaria palmifolia* (Koenig) Stapf และหญ้าที่พบในป่าเต็งรังมี 2 ชนิด คือ หญ้าคายหลวง *Arundinella setosa* Trin. หญ้าพวงทอง *Chrysopogon orientalis* (Desv.) A.Camus

จากการศึกษาครั้งนี้พบหญ้าที่เป็นหญ้าที่ไม่เคยมีรายงานในประเทศไทยมาก่อน (new record) 1 ชนิดคือ *Paspalum canarae* (Steud.) Veldkamp var. *fimbriatum* (Bor) Veldkamp

การศึกษานี้พบหญ้าที่เป็นพืชต่างถิ่น (Alien species) จำนวน 2 ชนิดคือ หญ้ากินนี

Panicum maximum Jacq. และหญ้ารัฐ *Urochloa ruziziensis* (R. Germ. & C. Evrard) Crins ซึ่งแพร่กระจายเข้ามาจากการวางแผนทอผ้า

นอกจากนี้การศึกษาพืชวงศ์หญ้าในพื้นที่ท้องฟ้าภูมิตะวันตกและพื้นที่ใกล้เคียงมีปัญหาและอุปสรรคดังนี้คือ

หญ้าที่พบในสกุลเดียวกันบางสกุลมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างมากในการระบุชนิด และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญพืชวงศ์หญ้าให้คำแนะนำและปรึกษาเพื่อที่จะทำการจำแนกเป็นไปได้อย่างแม่นยำและถูกต้องมาก

การเก็บตัวอย่างหญ้าในพื้นที่ทำการศึกษ เมื่อนำมาจำแนกเพื่อระบุชนิด พบว่าในการระบุชนิดค่อนข้างยากเนื่องจากช่อดอกย่อยของหญ้ามักมีขนาดเล็กมาก และมีส่วนประกอบหลายส่วนดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นจึงต้องดูได้กล้องจุลทรรศน์ ประกอบกับการใช้ปากคิบและเข็มเขี่ยเพื่อแยกส่วนประกอบแต่ละส่วนนั้นค่อนข้างใช้เวลามาก และ อาจทำให้ตัวอย่างเสียหายต่อการจำแนก

ส่วนวิธีการแก้ปัญหาในการศึกษาพืชวงศ์หญ้านั้นคือ ในการเก็บตัวอย่างพืชจะต้องเก็บตัวอย่างดอกให้มีจำนวนมากเข้าไว้เนื่องจากจะใช้ในการจำแนกและระบุชนิด ต้องมีการแกะชิ้นส่วนของช่อดอกย่อยของหญ้าแต่ละส่วนต้องทำครั้งละหลายช่อดอกย่อย เพื่อให้แน่ใจในการดูลักษณะส่วนต่าง ๆ ของดอกเพราะส่วนต่าง ๆ ของช่อดอกย่อยของหญ้านั้นมีขนาดเล็กมากต้องดูได้กล้องสเตรียโอ กำลังขยายตั้งแต่ 6.7 – 40 เท่า ขึ้นไปและต้องมีการดองตัวอย่างในแอลกอฮอล์ด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีการบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของหญ้าในภาคสนามให้มากที่สุดเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการจำแนกด้วย ในการจำแนกและระบุชนิดของหญ้าในห้องปฏิบัติการนั้นจำเป็นต้องใช้เอกสารอ้างอิงที่มีรูปวิธานในการจำแนกชนิดของแต่ละสกุลให้ละเอียด การศึกษารูปวิธานจะต้องทำความเข้าใจลักษณะส่วนต่าง ๆ ของหญ้าอย่างถูกต้องแม่นยำ เพื่อจะสรุปข้อบ่งชี้ที่แตกต่างกันในจำแนกหรือระบุชนิดพืชได้ถูกต้อง

สรุป

จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างหญ้าตั้งแต่เดือนเมษายน 2546- มกราคม 2548 ในพื้นที่โครงการ
ทองผาภูมิตะวันตก (พื้นที่โครงการทองผาภูมิ 72 พรรษา มหาราช) และบางส่วนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
ทองผาภูมิ พบหญ้าทั้งหมด 5 วงศ์ย่อย 41 สกุล 67 ชนิด ดังนี้

วงศ์ย่อย **Arundinoideae** คือ *Phragmites vallatoria* (Pluk. ex L.) Veldkamp, *Thysanolaena*
latifolia (Roxb. ex Hornem.) Honda

วงศ์ย่อย **Bambusoideae** คือ *Oryza meyeriana* (Zoll. & Moritzi) Baill. var. *granulata* (Watt.)
Duist., *Oryza minuta* J.Presl & C. Presl

วงศ์ย่อย **Centothecoideae** คือ *Centotheca lappacea* (L.) Desv.

วงศ์ย่อย **Chloridoideae** คือ *Chloris barbata* Sw., *Cynodon dactylon* (L.) Pers , *Dactyloctenium*
aegyptium (L.) P.Beauv., *Eleusine indica* (L.) Gaerth., *Enteropogon doilichostachya* (Lag.) Keng ex
Lazarides, *Eragrostis amabilis* (L.) Wight & Arn. ex Nees, *E. atrovirens* (Desf.) Trin., *E. japonica* Trin.,
E. unioides (Retz.) Nees ex Steud, *Neyraudia arundinacea* (L.) Henrard var. *zollingeri* (Bäse) Henrard,
Sporobolus indicus (L.) R.Br. var. *major* (Bäse) Baaijens, *S. spicatus* (Vahl) Kunth

วงศ์ย่อย **Panicoideae** คือ *Acroceras tonkinense* (Balansa.) C.E.Hubb. ex Bor, *Arthraxon hispidum*
(Thunb.) Makino, *Arundinella setosa* Trin., *Axonopus compressus* P. Beauv., *Bothriochloa intermedia* (R.
Br.) A. Camus, *B. intermedia* (R.Br.) A. Camus var. *punctatus* (Roxb) Keng, *Cenchrus echinatus* L.,
Chrysopogon aciculata (Retz.) Trin., *C. orientalis* (Desv.) A. Camus, *Coelachne simpliciuscula* (Wight et
Arn. ex Steud.) Munro ex Benth., *Coelorachis striata* (Nees ex Steud.) A. Camus, *Cyrtococcum*
accrescens (Trin.) Stapf, *C. oxyphyllum* Steud., *C. patens* Oliv., *Dichanthium caricosum* (L.) A. Camus,
Digitaria microbachne (Presl) Henrard, *Echinochloa colonum* (L.) Link, *E. picta* (J. König) P.W. Michael,
Hymenachne amplexicaulis (Rudge) Nees, *Imperata cylindrica* (L.) P.Beauv., *Ischaemum rugosum*
Salisb., *I. thomsonianum* Stapf ex C.E.C. Fisch., *Microstegium ciliatum* (Trin.) A. Camus , *Microstegium*
vagans (Nees ex Steud.) Henrard, *Oplismenus compositus* (L.) P.Beauv., *Panicum auritum* Hassk., *P.*
incomtum Trin., *P. maximum* Jacq, *P. notatum* Retz., *Paspalidium flavidum* (Retz.) A.Camus, *Paspalum*
canarae (Steud.) Veldkamp var. *fimbriatum* (Bor) Veldkamp, *P. conjugatum* Roxb., *P. longifolium*

Roxb., *P. orbiculare* Forsst., *Pennisetum polystachyon* (L.) Schult., *Pennisetum pecicellatum*, *Pogonatherum crinitum* (Thunb.) Kunth, *Pseudechinolaena polystachya* (H.B.K.) Stapf, *Rottboellia cochinchinensis* (Lour.) Clayton, *Saccharum arundinaceum* Retz., *S. spontaneum* L., *Sacciolepis indica* (L.) Chase, *S. indeca* (L.) Chase var. *turgida*, *Setaria palmifolia* (Koenig) Stapf, *Themeda arundinacea* (Roxb.) Ridl, *Urochloa mutica* (Forssk.) Stapf, *U. reptans* (L.) A.Camus, และ *U. ruziziensis* (R. Germ. & C. Evrard) Crins

หญ้าที่พบส่วนใหญ่จะพบในพื้นที่เปิดโล่ง ข้างทาง และพื้นที่เปิดของแต่ละป่า

จากผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการศึกษาด้านอนุกรมวิธาน ของพืชวงศ์หญ้า ในท้องที่อื่นๆ ของประเทศไทยต่อไป และส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ในการจัดการพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้มากยิ่งขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

ก่องกานดา ชยามฤต. 2541. คู่มือจำแนกพรรณไม้. ไคมอนด์ พรินติ้ง จำกัด, พญาไท, กรุงเทพฯ.

ชมัพร บัวมาศ. 2548. ความหลากหลายของมด บริเวณห้วยเขย่ง อำเภอดงพญาธร จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิตรภรณ์ ผุดผ่อง. 2527. การศึกษาอนุกรมวิธานของหญ้าสกุล *Eragrostis*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์พันธุ์ พูนพันธุ์. 2533. การศึกษาอนุกรมวิธานของหญ้า Tribe Maydeae ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้, กรมป่าไม้. 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย. เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2544. บริษัท ประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ.

นฤนาท ตันนุกิจ. 2526. การศึกษาอนุกรมวิธานของหญ้าสกุลข้าวฟ่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มณฑล นอแสงศรี. 2543. พืชวงศ์หญ้าในเขตอุทยานแห่งชาติภูพานจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ลาวัลย์ ชัยวิรัตน์กุล. 2531. การศึกษาอนุกรมวิธานของหญ้าสกุล *Digitaria* Fabr. ex Hall. ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิภาวี อินทร์แก้ว. 2526. การศึกษาอนุกรมวิธานของหญ้าสกุลหญ้าขน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีระชัย ณ นคร และ มณฑล นอแสงศรี. 2539. ความหลากหลายของพืชสกุลหญ้าในประเทศไทย, น. 1-82.

ในการประชุมเชิงวิชาการทางพฤกษศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรพืชของเชิงเขาหิมาลัย 18-19

พฤศจิกายน 2539. ณ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และ โรงแรมฮอลิเดย์อินท์

จ. เชียงใหม่.

สมโภชน์ ศรีโกสามาตร และ รังสิมา ตันตเลขา. 2547. การวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่

(area-base): กรณีศึกษาชุดโครงการวิจัยทองผาภูมิตะวันตก. โครงการพัฒนาองค์ความรู้และ

ศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

สมหมาย สัตถากุล. 2548. การศึกษาอนุกรมวิธานของหญ้าสกุล *Dichanthium* Willetet และสกุลใกล้เคียง

ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุธิดา ศิลปสุวรรณ. 2533. การศึกษาอนุกรมวิธานของพรรณพืชวงศ์เข็มในพื้นที่ป่าทองผาภูมิ จังหวัด

กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สวนอุทยานแห่งชาติ. 2544. อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย. สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้,

กรุงเทพฯ.

องอาจ พฤษประมุล. 2535. หญ้าสกุลพานิคัมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย-

เกษตรศาสตร์.

Bor, N.L. 1952. Note on Asiatic Grasses: V. The Genus *Microstegium* in India and Burma. **Kew**

Bulletin vol. 7(2): 209-223.

_____. 1953. Notes on Asiatic Grass: XI. The genus *Dimeria* R.Br. in India and Burma. **Kew**

Bulletin 1952(4): 553-592. 1953.

- _____. 1955. Notes on Asiatic Grass: XXIV. The genus *Arundinella* Riddi in India, Burma and Ceylon. **Kew Bulltin** 10: 377-414.
- _____. 1960. **Grass of Burma, Ceylon, India and Pakistan (excluding *Bambuseae*) vol. 1.** Pergamon Press, London.
- Brummitt, R.K. and C.E. Powell. 1992. **Authors of Plant Names.** Whitstable Litho Ltd., Great Britain.
- Chapman, G.P. and W.E. Peat. 1992. **An Introduction to the Grasses.** Redwood Press Ltd, United Kingdom.
- Clayton, W.D. 1972. The awned genera of *Andropogoneae* Studies in the Gramineae: XXXI. **Kew Bulletin** vol. 27(3): 457-474.
- _____. 1973. The awnless genera of *Andropogoneae* Studies in the Gramineae: XXXIII. **Kew Bulletin** vol. 28(1): 457-474.
- Clayton, W.D. and S.A. Renvoize. 1986. **Genera Graminum : Grasses of the World.** Her Majesty's Stationery office, London.
- Cope, T.A. 1994. A new species of *Chrysopogon* (Gramineae) from Oman. **Kew Bulletin** vol. 49(3): 533-535.
- _____. 1998. A synopsis of *Eragrostis* Wolf (Poaceae) in the Flora Zambesiaca area. **Kew Bulletin** vol. 53(1): 129-164.
- _____. 2000. A new species of *Eragrostis* Wolf (Poaceae) from Tanzania. **Kew Bulletin** vol. 55(2): 487-490.

- Dahlgren, R.M.T. and H.T. Clifford and P.F. Yeo. 1985. **The Families of the Monocotyledons Structure, evolution and Taxonomy.** Springer-Verlag, Germany.
- Duistermaat, H. 2005. Field Guide to the Grasses of Singapore (Excluding the Bamboos). **Supplement of The Gardens' Bulletin Singapore** vol. 57: 1-177.
- Gilliland, H.D., R.S. Holtum and N.L. Bor. 1971. Grass of Malaya. **Flora of Malaya** vol. 3: 1-319.
- Gould, F.W. 1972. A Systematic treatment of Gramineae (Gramineae). **Kew Bulletin** vol. 27(3): 515-562.
- Ground, R. 1989. **Ornamental Grass.** Biddles Ltd., Guildford and King's Lynn, Great Britain.
- Häfliger, E., Basal and Berlin Hildemar Scholz. 1980. **Grass Weeds 1.** Ciba-Geigy Ltd., Switzerland.
- Harada, J., Y. Paisooksantivatana and S. Zungsontiporn. 1987. **Weeds in the Highlands of Northern Thailand: Color illustrated.** Mass & Medias Co., Ltd., Bangkok.
- Henrard, J.Th. 1934. Notes on the Genus Digitaria, with descriptions of new species. **Blumea** vol. 1(1): 90-113.
- Heywood, V.H. 1979. **Flowering Plants of the World.** Jolly & Barber, Rugby, Great Britain.
- Hickey, M and C. King. 1981. **100 Families of Flowering Plants.** Cambridge University Press, United Kingdom.
- _____. 1997. **Common Families of Flowering Plants.** Cambridge University, United Kingdom.
- Hsu, C.C. 1978. Gramineae (Poaceae). **Flora of Taiwan** vol. 5: 373-783.

- Hutchinson, J. 1934. **The Families of Flowering Plants**. Macmillan And Co, London.
- Jansen, P. 1953. Notes on Malaysian Grass-I. **Reinwardtia** vol. 2(2): 225-350.
- Isely, D. 1994. **One Hundred and One Botanists**. Iowa State University Press, United States of America.
- Jaeger, E.C. 1955. **A Source-Book of Biological Names and Terms : Third Edition**. Charles C Thomas Publisher, United States of America.
- Keng, H.; Chin, S.C. and H.T.W. Tan. 1998. Gramineae. **The concise Flora of Singapore, Monocotyledons** vol. 2 (1998): 145-188.
- Koning, R. de and M.S.M. Sosef. 1985. The Malesian species of Paspalum L. (Gramineae). **Blumea** vol. 30(2): 279-318.
- Lawrence, G.H.M. 1951. **Taxonomy of Vascular Plants**. Macmillan Company, United States of America.
- Lazarides, M. 1980. The Tropical Grass of Southeast Asia. **Phanerogamarum Monographiae Tomus XII**: 1-225.
- Moulik, S. 1997. **The Grasses and Bamboo of India** vol. 1: 1-359 pp. Abdul Aziz, Bharat Printers, India.
- _____. 1997. **The Grasses and Bamboo of India** vol. 2: 361-700 pp. Abdul Aziz, Bharat Printers, India.

- Nanakorn, W. 1990. **The floristic treatment of the tribe Andropogoneae: Subtribes Andropogoninae, Anthistiriinae and Saccharinae (Gramineae) for the Flora of Thailand.** Ph.D. City University of New York, United State of America.
- Noda, K., M. Teerawatsakul, C. Prakongvongs and L. Chaiwiratnukul. 1986. **Major Weed in Thailand.** Mass & Medias Co.Ltd., Bangkok.
- Norsaengsri, M and P. Chantaranothai. 2005. The genus *Hymenachne* (Poaceae) in Thailand. **Thai Forest Bulletin (Botany)** no. 33: 94-100.
- Perry, L.M. 1980. **Medicinal Plants of East and Southeast Asia.** The Massaachusetts Institute of Technology, United States of America.
- Peterson, P.M., R.J. Soreng, G. Davidse, T.S. Filgueiras, F.O. Zuloaga and E.J. Judziewicz. 2001. **Catalogue of New World Grasses (Poaceae): II Subfamily Chloridoideae.** National Museum of Natural History, Washington, DC.
- Phillips, S.M. 1983. A numerical analysis of the Eragrostideae (Gramineae). **Kew Bulletin** vol. 37(1): 133-162.
- Pohl, R.W. 1978. **How to know the grasses :Third Edition.** C. Brown Company Publishers, United States of America.
- _____. 1980. Family Gramineae. **Fieldiana Botany** no. 4: 1-607.
- Porter, C.L. 1967. **Taxonomy of Flowering Plants.** W.H.Freedom and Company, San Francisco and London.

- Potdar, G.G., C.B. Salunkhe and S.R. Yadav. 2003. A new species of *Themeda* Forssk. (Poaceae) from India. **Kew Bulletin** vol. 58(1): 243-246.
- Rahman, MD. M. 1991. 1991. A new species of *Panicum* (Gramineae) from Thailand. **Kew Bulletin** vol. 44(3): 485-488.
- Renvoize, S.A. 1985. An endemic *Ischaemum* (Gramineae) from Christmas Island. **Kew Bulletin** vol. 40(2): 447-448.
- _____. 1994. Note on *Sporobolus* & *Bromus* (Gramineae) from the Andes. **Kew Bulletin** vol. 49(3): 543-546.
- _____. 1995. A new species of *Paspalum* (Gramineae) from Bolivia. **Kew Bulletin** vol. 50(2): 339-341.
- Ridley, H.N. 1925. Gramineae. **The Flora of the Malay Peninsular** vol. 5: 186-272.
- Santos, J.V. 1944. The Philippine, Chinese, and Indo-chinese species of the grass genus *Garnotia* Brongniart. **Journal of the Arnold Arboretum** vol. 25: 85-96.
- Schmid, M. 1958. **Flore Agrostologique de L' Indochine** vol. XIII, no. 1.
- Soderstrom, T.R. 1981. The Grass Subfamily *Centothecoideae*. **Taxon** vol. 30 (3): 614-616.
- Stafleu, F.A. and Erik A. Mennega. 1992. **Taxonomic literature. Supplement I: A-Ba**. Koeltz Scientific Books, Germany.

- Takhtajan, A. 1997. **Diversity and Classification of Flowering Plants**. Columbia University Press.
United States of America.
- Veldkamp, J.F. 1996a. Rivision of *Panicum* and *Whiteochloa* in Malesia (Gramineae- Paniceae).
Blumea vol. 41: 413-437.
- _____. 1996b. *Brachiaria*, *Urochloa* (Gramineae-Paniceae) in Malesia. **Blumea** vol. 41: 413-437.
- _____. 1999. New Records of Gramineae for Malesia. **Flora Malesiana Bulletin** vol. 12 (5): 231-239.
- _____. 2002. Revision of *Eragrotis*(Gramineae, *Chloridoidee*) in Malesia. **Blumea** vol. 47: 157-204.
- Welzen, P.C. van. 1981. A taxonomic rivision of the genus *Arthraxon* Beauv. (Gramineae). **Blumea**
27(1) : 255-300. 1981.
- Zuloaga, F.O., O. Morrone, G. Daviese, T.S. Filgueiras, P.M. Peterson, R.J. Soreng and E. Judziewicz.
2003. **Catalogue of New World Grasses (Poaceae): III Subfamilies Panicoideae,
Aristidoideae, Arundionodeae, and Danthonioideae**. National Museum of Natural History,
Washington, DC.

ภาคผนวก

ดัชนีชื่อพฤกษศาสตร์

ชื่อพฤกษศาสตร์	หน้า
<i>Acroceras tonkinense</i> (Balansa) C.E. Hubb. ex Bor	156
<i>Arthraxon hispidus</i> (Thunb.) Makino	87
<i>Arundinella setosa</i> Trin.	135
<i>Axonopus compressus</i> P. Beauv.	159
<i>Bothriochloa intermedia</i> (R. Br.) A. Camus var. <i>intermedia</i>	123
<i>Bothriochloa intermedia</i> (R. Br.) A. Camus var. <i>punctata</i> (Roxb.) Keng	124
<i>Cenchrus echinatus</i> L.	145
<i>Centotheca lappacea</i> (L.) Desv.	50
<i>Chloris barbata</i> Sw.	54
<i>Chrysopogon aciculatus</i> (Retz.) Trin.	127
<i>Chrysopogon orientalis</i> (Desv.) A. Camus	128
<i>Coelachne simpliciuscula</i> (Wight & Arn.) Munro ex Benth.	141
<i>Coelorachis striata</i> (Nees ex Steud.) A. Camus	101
<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	57
<i>Cyrtococcum accrescens</i> (Trin.) Stapf	161
<i>Cyrtococcum oxyphyllum</i> Steud.	162
<i>Cyrtococcum patens</i> Oliv.	164
<i>Dactyloctenium aegyptium</i> (L.) P. Beauv.	64
<i>Dichanthium caricosum</i> (L.) A. Camus	132
<i>Digitaria microbachne</i> (Presl) Henrard	152
<i>Dimeria ornithopoda</i> Trin. var. <i>ornithopoda</i>	93
<i>Echinochloa colonum</i> (L.) Link	167
<i>Echinochloa picta</i> (J. König) P.W. Michael	168
<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.	68
<i>Enteropogon doilichostachya</i> (Lag.) Keng ex Lazarides	60

ดัชนีชื่อพฤกษศาสตร์ (ต่อ)

ชื่อพฤกษศาสตร์	หน้า
<i>Eragrostis amabilis</i> (L.) Wight & Arn. ex Nees	71
<i>Eragrostis atrovirens</i> (Desf.) Trin.	73
<i>Eragrostis japonica</i> Trin.	74
<i>Eragrostis unioides</i> (Retz.) Nees ex Steud.	75
<i>Garnotia tenella</i> (Arn. ex Miq.) Fanowski	138
<i>Hymenachne amplexicaulis</i> (Rudge) Nees	172
<i>Imperata cylindrica</i> (L.) P. Beauv.	108
<i>Ischaemum rugosum</i> Salisb.	96
<i>Ischaemum thomsonianum</i> Stapf ex C.E.C. Fisch.	98
<i>Microstegium ciliatum</i> (Trin.) A. Camus	111
<i>Microstegium vagans</i> (Nees ex Steud.) Henrard	112
<i>Neyraudia neyraudiana</i> (Kunth) Keng ex Hitchc.	78
<i>Oplismenus compositus</i> (L.) P. Beauv.	175
<i>Oryza meyeriana</i> (Zoll. & Moritzi) Baill. var. <i>granulata</i> (Watt.) Duist.	45
<i>Oryza minuta</i> J. Presl ex C. Presl	46
<i>Panicum auritum</i> Hassk.	178
<i>Panicum incomtum</i> Trin.	180
<i>Panicum maximum</i> Jacq	181
<i>Panicum notatum</i> Retz.	182
<i>Paspalidium flavidum</i> (Retz.) A. Camus	185
<i>Paspalum canarae</i> (Steud.) Veldkamp var. <i>fimbriatum</i> (Bor) Veldkamp	187
<i>Paspalum conjugatum</i> Roxb.	189
<i>Paspalum longifolium</i> Roxb.	190
<i>Paspalum orbiculare</i> Forest.	191
<i>Pennisetum pedicellatum</i> Trin.	148

ดัชนีชื่อพฤกษศาสตร์ (ต่อ)

ชื่อพฤกษศาสตร์	หน้า
<i>Pennisetum polystachyum</i> (L.) Schult.	149
<i>Phragmites vallatoria</i> (Pluk. ex L.) Veldkamp	38
<i>Pogonatherum crinitum</i> (Thunb.) Kunth	115
<i>Pseudechinolaena polystachya</i> (H.B.K.) Stapf	195
<i>Rottboellia cochinchinensis</i> (Lour.) Clayton	104
<i>Saccharum arundinaceum</i> Retz.	118
<i>Saccharum spontaneum</i> L.	119
<i>Sacciolepis indica</i> (L.) Chase var. <i>indica</i>	198
<i>Sacciolepis indica</i> (L.) Chase var. <i>turgida</i>	199
<i>Setaria palmifolia</i> (Koenig) Stapf	202
<i>Sporobolus indicus</i> (L.) R.Br. var. <i>major</i> (Büse) Baaijens	81
<i>Sporobolus spicatus</i> (Vahl) Kunth	82
<i>Themeda arundinaceum</i> (Roxb.) Ridl	90
<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem.) Honda	41
<i>Urochloa mutica</i> (Forssk.) Stapf	205
<i>Urochloa reptans</i> (L.) A. Camus	206
<i>Urochloa ruziziensis</i> (R. Germ. & C. Evrard) Crins	207